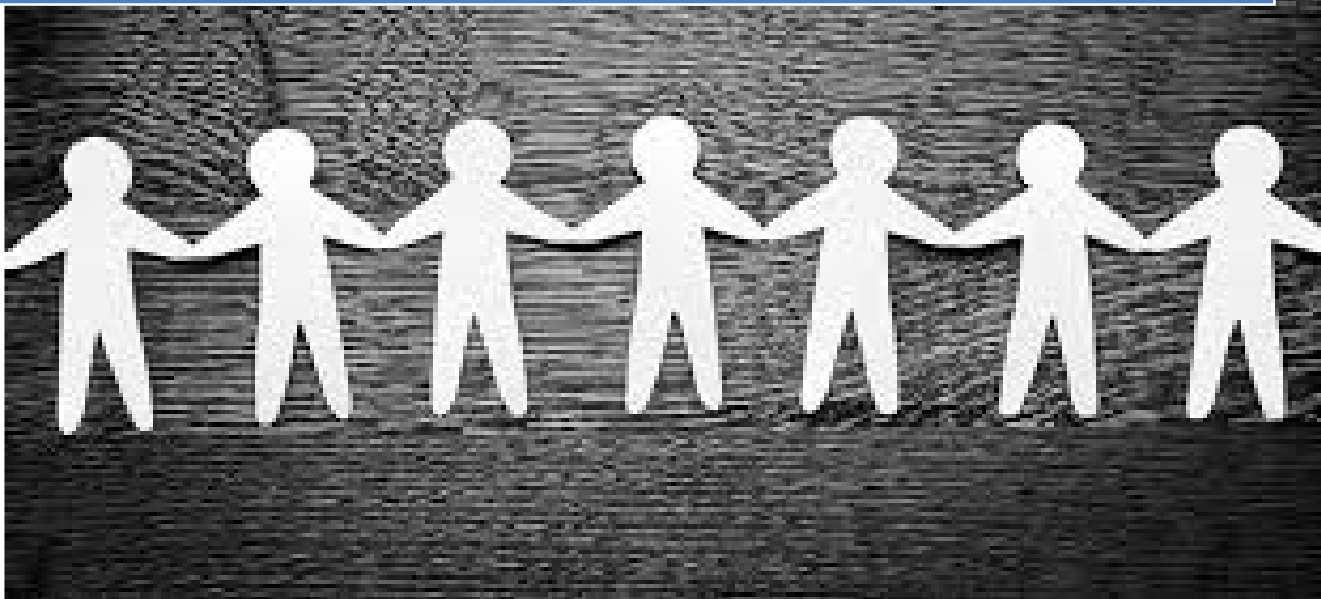

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ο ρόλος των δομών Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στη διαχείριση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών

ΤΜΗΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΣΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΒΑΘΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

Μπελεζάκη Ευγενία ΑΜ:14882

Στρατογιάννη Γεωργία ΑΜ:14594

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

3/12/2018

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	5
Κεφάλαιο 1: Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία-Βασικές έννοιες.....	6
Η ιστορία της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.....	6
Οι ιστορικές φάσεις της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.....	8
Η δυσκολία εξάπλωσης και αποδοχής της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και οι νέοι θεσμοί.....	9
Οι τομείς της Οικονομίας.....	11
Οι αξίες του τρίτου τομέα Οικονομίας.....	11
Η συνύπαρξη των τριών τομέων της Οικονομίας.....	12
Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία.....	13
Οι αρχές που βασίζεται σήμερα η Αλληλέγγυα Οικονομία.....	14
Αμοιβαιότητα.....	14
Πολιτική.....	15
Οι διαστάσεις της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.....	16
Η καταστατική και νομική μορφή της εναλλακτικής οικονομίας.....	17
Η εναντίωση της Κοινωνικής Οικονομίας στην Αγορά και στο Κράτος.....	18
Τα χαρακτηριστικά της Αλληλέγγυας Οικονομίας.....	19
Η θεωρητικοποίηση του φαινομένου.....	20
Κοινωνική επιχειρηματικότητα.....	21
Τα κριτήρια της Κοινωνικής επιχειρηματικότητας.....	22
Το μέλλον της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.....	23
Ο ρόλος των Κοινωνικών Δομών Κοινωνικής Οικονομίας σε περιόδους κρίσης.....	24
Κεφάλαιο 2: Δομές Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στη Δυτική Ελλάδα.....	25
Κοινωνικά Παντοπωλεία.....	25
Κοινωνικό Παντοπωλείο-Πάτρα.....	25
Κοινωνικό Παντοπωλείο-Πύργος.....	27
Κοινωνικό Παντοπωλείο-Μεσολόγγι.....	27
Κοινωνικό Παντοπωλείο-Ναύπακτος.....	27
Κοινωνικό Παντοπωλείο-Αγρίνιο.....	27
Πίνακας Κοινωνικών Παντοπωλείων.....	27
Κοινωνικά Ιατρεία.....	28
Κοινωνικό Ιατρείο-Πάτρα.....	28
Κοινωνικό Ιατρείο-Πύργος.....	28

Κοινωνικό Ιατρείο-Μεσολόγγι	29
Κοινωνικό Ιατρείο-Ναύπακτος.....	29
Κοινωνικό Ιατρείο-Αγρίνιο	29
Γιατροί του Κόσμου	29
Πίνακας Κοινωνικών Ιατρείων	29
Κοινωνικά Φαρμακεία	30
Κοινωνικό Φαρμακείο-Πάτρα	30
Κοινωνικό Φαρμακείο-Πύργος	31
Κοινωνικό Φαρμακείο-Αγρίνιο	31
Πίνακας Κοινωνικών Φαρμακείων.....	31
Τράπεζα Τροφίμων.....	32
Συσσίτια.....	32
Συσσίτια-Πάτρα.....	32
Συσσίτια Ιεράς Μητρόπολης Πατρών	33
Συσσίτια-Αγρίνιο	34
Στέγαση αστέγων	34
Στέγαση αστέγων-Πάτρα.....	34
Παλαιό Αρσάκειο Πατρών.....	36
Πίνακας-Στέγαση Αστέγων.....	36
Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.....	36
Praksis.....	36
Κίνηση Υπεράσπισης Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών	38
Στόχοι.....	38
Κεφάλαιο 3: Δομές Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στη Δυτική Ελλάδα και ο ρόλος τους στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών	39
Ημιδομημένη Συνέντευξη	39
Κοινωνικό Παντοπωλείο-Πάτρα.....	39
Κοινωνικό Παντοπωλείο-Μεσολόγγι	40
Κοινωνικό Παντοπωλείο, Μαγειρείο-Ναύπακτος	40
Γιατροί του Κόσμου.....	40
Συσσίτιο-Ιερά Μητρόπολη Πατρών	42
Συσσίτιο-Αγρίνιο	42
Παλαιό Αρσάκειο Πατρών.....	43
Praksis.....	43

Κίνηση Υπεράσπισης Προσφύγων και Μεταναστών	45
Συμπεράσματα	47
Παράρτημα.....	48
Ερωτηματολόγιο	48
Χρήσιμα Τηλέφωνα.....	49
Βιβλιογραφία	50

Εισαγωγή...

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία είναι ένα φαινόμενο που έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις. Πρόκειται για μία νέα εναλλακτική οικονομία που προάγει τον εθελοντισμό και την προσφορά στον συνάνθρωπο που έχει ανάγκη και βασικός σκοπός της δεν είναι το χρηματικό κέρδος. Η Οικονομία του τρίτου τομέα διέπεται από τις αξίες της ελευθερίας και της προσφοράς καθώς όλοι οι συμμετέχοντες θεωρούνται ισότιμα μέλη. Αυτό γίνεται, διότι οι Αλληλέγγυες Οργανώσεις δεν ενδιαφέρονται για την προβολή της προσφοράς τους, ούτε υπάρχει κανένα προσωπικό όφελος πέρα από την συλλογικότητα και την προαγωγή της ομάδας.

Σε περιόδους οικονομικής κρίσης, πολλές οικογένειες έμειναν άνεργες και στερήθηκαν τα βασικά αγαθά. Δυστυχώς, το Κράτος και η Αγορά δεν κατάφεραν να εξαλείψουν το πρόβλημα της επιβίωσης, εκεί άνθισε η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία λειτουργώντας είτε συμπληρωματικά στους δύο παραπάνω τομείς, είτε εξ' ολοκλήρου μόνη της προσφέροντας τόσο αγαθά όσο κι υπηρεσίες που βοήθησαν πάρα πολύ τις οικογένειες που δεν είχαν τα προς το ζην.

Από την Οικονομία του Τρίτου τομέα ιδρύθηκαν Ενώσεις, Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις, Σύλλογοι, Κοινωνικές Επιχειρήσεις και άλλες Ομάδες Εθελοντισμού, οι οποίες, πρόσφεραν και συνεχίζουν να προσφέρουν βοήθεια σε όλες τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού ανεξαρτήτως καταγωγής, φύλλου, θρησκείας ή οποιασδήποτε άλλης διαφορετικότητας, καθώς η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία έβλεπε μόνο ανθρώπους που είχαν πραγματική ανάγκη και ίσα δικαιώματα για ζωή με όλους.

Σε αυτήν την Πτυχιακή Εργασία εμείς επιχειρήσαμε να αναλύσουμε σε βάθος την έννοια της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, ποια είναι η ιστορία της, τα χαρακτηριστικά της καθώς και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει. Στην συνέχεια, επισκεφθήκαμε τις Ομάδες Αλληλεγγύης της Πάτρας και με την μέθοδο της Ημιδομημένης Συνέντευξης προσπαθήσαμε να σας δώσουμε μια εικόνα για το έργο και την προσφορά της Οικονομίας του Τρίτου Τομέα.

Κεφάλαιο 1: Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία-Βασικές έννοιες

Η ιστορία της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Η ιστορία της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας ξεκινάει το 1925 με τη θεωρία του δώρου όπως την διατύπωσε ο Mauss. Ως δώρο ορίζεται η κίνηση προσφοράς και η ευθύνη ανταπόδοσης.

Το 2008 δημιουργείται για πρώτη φορά η αλληλεγγύη σε τοπικό επίπεδο με μορφή πίστωσης προς τις κατώτερες οικονομικά ομάδες πληθυσμού και την προσφορά της εκκλησίας προς αυτούς.

Το 16^ο αιώνα οι διαπροσωπικές σχέσεις μετατρέπονται σε νομισματικό αντάλλαγμα. Το 18^ο αιώνα σχηματίζονται σιγά-σιγά οι αγορές με την μορφή που έχουν σήμερα και αναπτύσσονται οι αλληλέγγυοι δεσμοί. Εκείνη την περίοδο αναπτύσσεται ένα επαναστατικό ρεύμα σκέψης για την εποχή επηρεασμένο από την εποχή του Διαφωτισμού. Το 1848 δημιουργήθηκαν οι πρώτες εργατικές ενώσεις από την τάξη των εργατών. Ακολουθεί μια δεκαετία μεταξύ 1840-1850 μέσα στην οποία αναπτύσσονται αλληλέγγυοι δεσμοί ανάμεσα στα μέλη των ενώσεων. Στα τέλη 18^{ου} και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα σχηματίζονται αλληλοβοηθητικές ομάδες που λειτουργούν σαν γέφυρες ανάμεσα στην ανώτερη και κατώτερη τάξη και που προστατεύει τα δημοκρατικά δικαιώματα των εργατών των βιομηχανιών. Με αυτόν τον τρόπο μειώνονται οι αντιπαραθέσεις ανάμεσα στους εύπορους και τους οικονομικά ασθενέστερους εργάτες καθώς οι ομάδες που δημιουργούνται έχουν ως στόχο την προστασία των δικαιωμάτων των ασθενέστερων.

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα αναγνωρίζονται όλες οι ενώσεις που έχουν δημιουργηθεί με σκοπό την προστασία των δικαιωμάτων των εργατών. Οι ενώσεις αυτές ασχολούνται κυρίως με τον καταμερισμό της εργασίας και με τη ισότιμη λειτουργία της Αγοράς. Στη συνέχεια, την περίοδο ανάμεσα στο 1860-1895 αναπτύσσονται δύο αντιλήψεις για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία. Σύμφωνα με την πρώτη αντίληψη, μόνο μισθωτές θα πρέπει να συμμετέχουν στις κοινωνικές ενώσεις γιατί αυτοί γνωρίζουν καλύτερα τα προβλήματα που προκύπτουν στην ροή της καθημερινότητας και μόνο με αυτό τον τρόπο θα μπορούσε να αλλάξει η σχέση εκμετάλλευσης που είχε αναπτυχθεί. Οι Κοινωνικές

ενώσεις έπρεπε δηλαδή να αποτελούνταν μόνο από μισθωτές που έρχονταν σε επαφή με τα προβλήματα που προέκυπταν καθημερινά και ήταν σε θέση να γνωρίζουν τα θέματα που έπρεπε να δώσουν έμφαση και με ποιο τρόπο θα αντιμετωπίσουν την εκάστοτε κατάσταση. Αντίθετα, η δεύτερη αντίληψη υποστηρίζει ότι διαχειριστές των ενώσεων αυτών πρέπει να είναι οι καταναλωτές αφού οι ίδιοι κινούν τα νήματα της Αγοράς άρα και τη ροή ολόκληρης της Οικονομίας. Σε αυτήν την περίπτωση, οι Κοινωνικές ενώσεις έπρεπε να διοικούνται από Καταναλωτές καθώς αυτή η ομάδα πληθυσμού γνωρίζει καλά τις προτιμήσεις των αγοραστών και τις τάσεις της Αγοράς. Βρίσκονται λοιπόν, σε μία θέση που ξέρουν ποιο προϊόν θα πουλήσει και ποιο όχι, όπως επίσης, και ποια είναι η κατάλληλη εποχή για το κάθε επιχειρηματικό εγχείρημα.

Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα έως και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το Κράτος υπερισχύει της αδύναμης τότε Κοινωνική Οικονομίας με συνέπεια την ανεργία και την οικονομική κρίση του 1929. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο τόσο οι αγροτικοί συνεταιρισμοί όσο και οι συνεταιριστικές τράπεζες ενσωματώνονται στην Αγορά και θεωρούνται πλέον ανταγωνιστικές. Το 1966, ο συνεταιρισμός δεν θεωρείται πλέον ένωση προσώπων αλλά επιχείρηση το προωθεί το γενικό <<καλό>>. Εκείνο το διάστημα η Κοινωνική Οικονομία χάνει τη φυσιογνωμία της καθώς παράγει ίδια προϊόντα με αυτά της Αγοράς, οι διευθυντές διοικούν τις Κοινωνικές ενώσεις, οι μισθοί κυμαίνονται με μεγάλη διαφορά ανάμεσα στα στελέχη και την εργατική τάξη και αυτοσκοπός της γίνεται η μεγιστοποίηση του κέρδους.

Ωστόσο, τα τελευταία 20 χρόνια η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία έχει προσφέρει αξιοσημείωτο έργο καθώς έχει επωμιστεί ευθύνες του Κράτους. Σε περίοδο κρίσης παρατηρήθηκε μείωση της ανεργίας κι αυτό οφείλεται στην Κοινωνική Οικονομία που δημιούργησε θέσεις εργασίας. Όταν η οικονομική κρίση έκανε την εμφάνιση της το 2008, η κινητοποίηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας ήταν μεγάλη αφού επικεντρώθηκε τοπικά στις ανάγκες και στις ελλείψεις κάθε τόπου. Ταυτόχρονα δημιουργείται ένα σύστημα ανταλλαγών και παροχής υπηρεσιών αφίλοκερδώς στο οποίο η προσφορά και η ζήτηση βασίζονται στην αλληλεγγύη και στην ισότητα και που όλοι οι άνθρωποι προσφέρουν και αλληλοϋποστηρίζονται σαν μια ομάδα.

Επίσης, η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία στοχεύει στην μείωση της ανεργίας και στην εύρεση δημιουργικής απασχόλησης στις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού. Προσπαθεί να καλύψει τα κενά που δημιουργεί η ανεργία προσφέροντας τα απαραίτητα σε όσους τα χρειάζονται και γενικά επωμίζεται ευθύνες του Κράτους και τις Πρόνοιας.

Πιο συγκεκριμένα, στα τέλη του 18^{ου} αιώνα έως τις αρχές του 19^{ου} αιώνα στην Αγγλία, εμφανίστηκαν τα πρώτα κοινωνικά κινήματα με πρωτεργάτες τους ανθρώπους που προέρχονταν από τις κατώτερες τάξεις πληθυσμού όπως τεχνίτες, εργαζόμενους και εργάτες. Η πρώτη ένωση ήταν αυτή των Οικοδόμων, η οποία, είχε δικό της νόμισμα. Μέσα από αυτήν την πρώτη ένωση εμπνεύστηκαν όλα τα μεγάλα εργατικά συνδικάτα που η συμμετοχή των πολιτών εκείνη την εποχή έφτασε το ένα εκατομμύριο εργάτες και τεχνίτες.

Στα μέσα του 18^{ου} αιώνα στη Γερμανία και στη Γαλλία, οι συνεταιρισμοί αποτελούσαν την κύρια ασχολία της εργατικής τάξης. Το 19^ο αιώνα δημιουργήθηκε η εταιρεία αμοιβαίας που κάλυπτε ασφαλιστικά τους εργαζομένους σε περίπτωση ατυχήματος μέσα στο χώρο εργασίας τους. Επιπλέον, βοηθούσε τους ηλικιωμένους και τους άνεργους. Η πρώτη βιβλιογραφία πάνω στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία εμφανίζεται το 1830 από το συγγραφέα Charles Dunoyer με ονομασία << Πραγματεία περί της Κοινωνικής Οικονομίας>>.

Πηγές: (Νικολόπουλος, Καπογιάννης, 2014, σελ. 59-71)

http://oceanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2525/log2014_00011.pdf?sequence=1

Οι ιστορικές φάσεις της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία ξεκίνησε στη Γαλλία και διακρίνεται σε δύο μεγάλες φάσεις. Αρχικά, η πρώτη φάση είναι η <<κλασική- ιστορική>> η οποία κάνει την εμφάνιση στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και έχει καταστατική μορφή και δημοκρατικό τρόπο λειτουργίας. Έχει μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα και χαρακτηρίζεται από συλλογικότητα. Η δεύτερη φάση είναι η <<αλληλέγγυα οικονομία>> η οποία πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 80 και βασίζεται στην αλληλέγγυα προσφορά ειδικά προς τους νέους.

Τη δεκαετία του 90 ιδρύονται οι πρώτες οργανώσεις αλληλεγγύης μέσω των κοινωνικών επιχειρήσεων και των εναλλακτικών μορφών εργασίας δημιουργώντας σιγά-σιγά την κοινωνική οικονομία. Κύρια χαρακτηριστικά αυτής της περιόδου είναι οι νέες θέσεις εργασίας και οι παραγωγικές δραστηριότητες, οι οποίες συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη. Αυτή η χρονική περίοδος χωρίζεται σε τρεις χρονικές φάσεις.

Αρχικά, τη δεκαετία του 70 ιδρύονται οι πρώτοι εναλλακτικοί αυτοδιαχειριζόμενοι και αυτόνομοι συνεταιρισμοί και ολοκληρώνονται στις αρχές της δεκαετίας του 80 με αλληλέγγυο σκοπό. Στη συνέχεια της δεκαετίας του 80 ιδρύονται κοινωνικές ενώσεις

βασιζόμενες σε συνδυαστικούς πόρους όπως είναι ο εθελοντισμός και η πώληση και σε χρηματοδοτήσεις που χορηγούνται από το Κράτος στις αλληλέγγυες επιχειρήσεις. Αυτή η φάση αποτελεί την κύρια χρονική περίοδο ανάπτυξης καθώς έδινε έμφαση στις αξίες της προσφοράς, της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης και όχι στο καταστατικό. Τέλος, στη δεκαετία του 90 ιδρύθηκαν συνεταιρισμοί χωρίς κενά λειτουργίας πιο ολοκληρωμένοι και βασισμένοι στην οικονομία του τρίτου τομέα. Οι συνεταιρισμοί αυτοί ήταν πολυλειτουργικοί όπως είναι και οι σημερινοί και αποτελούν τη βάση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.

Πηγή: (Καπογιάννης, Νικολόπουλος, 2014, σελ. 51-53)

Η δυσκολία εξάπλωσης και αποδοχής της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και οι νέοι θεσμοί

Ο όρος Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία πρωτοεμφανίστηκε το 1990, παρ' όλα αυτά δεν είναι ευρέως γνωστός ούτε ως όρος πόσο μάλλον το έργο του. Στις Χώρες του εξωτερικού έχει ενσωματωθεί πλήρως από το σύστημα και η διάδοση του εξελίσσεται ραγδαία καθώς ο κόσμος έχει αποδεχτεί την οικονομία του τρίτου τομέα και συνεχώς εξαπλώνεται η φήμη της.

Η άπραγη Κοινωνία των Πολιτών καθώς και η διαστρεβλωμένη εικόνα του εθελοντισμού είναι τα κύρια αίτια στην διάδοσης της Κοινωνικής Οικονομίας. Στην Ελλάδα, η οικογενειακή παράδοση παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην εξέλιξη του ανθρώπου, αν η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία κατόρθωνε να θεωρηθεί θεσμός αντάξιος της οικογένειας οι εξελίξεις και η αλλαγή κουλτούρας θα ήταν ραγδαία.

Παρ' όλες τις αξιοσημείωτες προσπάθειες και το έργο που έχει παραχθεί ανά διαστήματα από Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις, συνεταιρισμούς, συνεταιριστικές τράπεζες, ταμεία αλληλοβοήθειας κ.α. δυστυχώς η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία δεν έχει την ανάλογη διάθεση και ανταπόκριση από τον κόσμο.

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία επικεντρώνεται κυρίως σε προβλήματα πρώτης ανάγκης που αφορούν τους τομείς υγείας, φροντίδας και πρόνοιας. Παράλληλα, ασχολείται με τομείς που έχουν να κάνουν με το περιβάλλον και τον πολιτισμό. Το Κράτος και η Αγορά αδυνατούν να καλύψουν τις παραπάνω ανάγκες αφήνοντας κενά που καλύπτει η οικονομία του τρίτου τομέα.

Η δράση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας είναι μεγάλη και έχει κατορθώσει να δημιουργήσει λειτουργικούς θεσμούς με πολύ καλά αποτελέσματα. Αρχικά, μέσα από την οικονομία του τρίτου τομέα δημιουργήθηκε το εναλλακτικό νόμισμα το οποίο αντικαθιστά τα χρήματα για την εργασία ή τα προϊόντα που αγοράζουμε. Για παράδειγμα, σε περίοδο κρίσης ένας άνεργος αδυνατεί να πληρώσει τα προς το ζην με κανονικά λεφτά μέσα από την Αλληλέγγυα Οικονομία έχει την δυνατότητα να πάρει ότι χρειάζεται με αντάλλαγμα κάποια δική του εργασία ή κάποιο προϊόν που δεν χρειάζεται. Επιπλέον, μέσα από την Κοινωνική Οικονομία έχουν εξαπλωθεί τα δίκτυα ανταλλαγών μέσα στα οποία ο καθένας μπορεί να προσφέρει ότι δεν χρειάζεται και να πάρει ότι έχει ανάγκη. Επίσης, η οικονομία του τρίτου τομέα έχει δημιουργήσει χαριστικά και ανταλλακτικά παζάρια όπως και δωρεάν εκπαιδευτικά συστήματα, μέσα στα οποία ο καθένας μπορεί να προσφέρει τη συνεισφορά του με ότι του περισσεύει και να πάρει ότι χρειάζεται. Η εκπαίδευση είναι βασικό εφόδιο στην επαγγελματική αποκατάσταση και μέσα από την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία τόσο ενήλικοι όσο και μαθητές καταφέρνουν να αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια μέσα από κοινωνικά φροντιστήρια, εκπαιδευτικά προγράμματα κ. α.

Άλλα επιτεύγματα της οικονομίας του τρίτου τομέα αποτελούν οι αγροτικοί λαχανόκηποι, τα κοινωνικά παντοπωλεία, τα κοινωνικά ιατρεία, τα κοινωνικά φαρμακεία και άλλες ποικίλες δραστηριότητες και κοινωνικές οργανώσεις που στόχο έχουν την προσφορά βοήθειας σε όλες τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

Παρ' όλα αυτά, η κριτική που ασκείται και οι προβληματισμοί που εκφράζονται τόσο από εσωτερικούς όσο και από εξωτερικούς παράγοντες είναι διάφοροι και αφορούν ποικίλα θέματα. Η ενσωμάτωση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στο Ελληνικό Κράτος και στην Αγορά δεν είναι εύκολη υπόθεση διότι πρόκειται για μία Οικονομία, η οποία, υπάρχει ανάμεσα στις δύο παραπάνω και δρα σαν συμπληρωματική εκεί που το Κράτος και η Αγορά δεν μπορεί να ανταποκριθεί. Πρόκειται για μία οικονομία ανάγκης, η οποία, δημιουργήθηκε με στόχο την βοήθεια των ασθενέστερων ανθρώπων που για ποικίλους λόγους δυσκολεύονται να ανταπεξέλθουν στις καθημερινές τους ανάγκες. Αυτοί οι λόγοι μπορούν να είναι η ανεργία, κάποια προβλήματα υγείας, η έλλειψη επαγγελματικών εφοδίων, το βεβαρημένο ποινικό μητρώο, η ξένη ιθαγένεια κ. α.

Πηγές: (Καπογιάννης, Νικολόπουλος, 2014, σελ. 85-92)

http://okeanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2525/log2014_00011.pdf?sequence=1

Οι τομείς της Οικονομίας

Υπάρχουν τρεις τύποι Οικονομίας ο Ιδιωτικός τομέας, ο Δημόσιος τομέας και πρόσφατα εμφανίστηκε και ένας τρίτος τομέας αυτός της Αλληλεγγύης. Στον Ιδιωτικό τύπο σκοπός είναι το κέρδος μέσω του ιδιωτικού εμπορίου. Στον δημόσιο τύπο σκοπός είναι επίσης το κέρδος μέσω του δημόσιου ή κρατικού εμπορίου. Ο τρίτος τομέας αναπτύσσεται ακριβώς στη μέση και στην ένωση των δύο παραπάνω τύπων, δηλαδή απαρτίζεται τόσο από ιδιώτες όσο και από το κράτος. Στόχος του τρίτου τομέα είναι η κάλυψη των αναγκών όσων περισσότερων μπορούν από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που σκοπό δεν έχουν το κέρδος αλλά την προσφορά.

Γενικά, οι ποιο διαδεδομένοι τομείς της Οικονομίας είναι δύο, ο ιδιωτικός και ο δημόσιος. Αυτό γίνεται διότι ο αυτοσκοπός της οικονομίας είναι η μεγιστοποίηση του χρηματικού κέρδους με το ελάχιστο δυνατό κόστος. Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία χαρακτηρίζεται ως τομέας της προσφοράς και του εθελοντισμού. Πιο συγκεκριμένα, ο τρίτος τομέας της οικονομίας, η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία δεν έχει ως στόχο το χρηματικό κέρδος αλλά την προσφορά στον συνάνθρωπο και την εξάπλωση του εθελοντισμού. Πρόκειται για μία εναλλακτική οικονομία, η οποία, προσπαθεί να δημιουργήσει καλύτερες συνθήκες διαβίωσης σε όσους ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας.

Πηγές: (Νικολόπουλος, Καπογιάννης, 2014, σελ. 19-20)

<http://tvxs.gr/news/egrapsan-eipan/koinoniki-kai-allileggya-oikonomia-toy-giorgoy-kolempa>

Οι αξίες του τρίτου τομέα Οικονομίας

Η Κοινωνική Οικονομία ορίζεται ως οι ενέργειες που γίνονται από το Κράτος, τις Ιδιωτικές επιχειρήσεις και τους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς με σκοπό την αλληλοβοήθεια των ευπαθών ομάδων πληθυσμού. Είναι ομάδες ανθρώπων που έχουν ενωθεί με στόχο την ικανοποίηση των βασικών αναγκών των συνανθρώπων τους. Για να γίνει όμως αυτό απαραίτητο είναι να τηρούνται κάποιες βασικές αξίες και προϋποθέσεις.

Η δέσμευση των μελών είναι εκούσια υπάρχει δηλαδή ελεύθερη συμμετοχή. Όσοι ανήκουν σε μια ομάδα αλληλεγγύης δεν έχουν κάποιο όφελος ή κέρδος παρά μόνο την ικανοποίηση της προσφοράς. Όλα τα μέλη μιας αλληλέγγυας ομάδας είναι ισότιμα. Αποφασίζουν όλοι μαζί για θέματα που απασχολούν την οργάνωση τους. Ο καθένας ή πολλοί μαζί αναλαμβάνουν έναν ρόλο μέσα στην ένωση αυτή αλλά παραμένουν ίσοι μεταξύ τους. Η διοίκηση είναι δημοκρατική και οποιαδήποτε άποψη γύρω από την

λειτουργία της ομάδας είναι σεβαστή. Η αλληλεγγύη είναι ο πρωταρχικός σκοπός όλων των δραστηριοτήτων που διενεργούνται μέσα στο σύνολο.

Η Οικονομία του τρίτου τομέα επικεντρώνεται κυρίως στην εύρεση εργασίας στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού προκειμένου να καταφέρουν αυτοί οι άνθρωποι να βγάλουν τα προς το ζην, να είναι αυτόνομοι και να μην υπάρχει η εργασιακή εκμετάλλευση. Επίσης, δίνεται μεγάλη βάση στην διατήρηση του οικοσυστήματος καθώς μέσα από αυτό παράγονται τα αγαθά που διανέμονται στον κόσμο. Επιπλέον, η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία προσπαθεί συνεχώς να βοηθήσει περισσότερα άτομα κι αυτό θα γίνει μέσα από την αύξηση των πηγών των αγαθών και τον πολλαπλασιασμό των εθελοντών. Κάθε ενέργεια που γίνεται προέρχεται μέσα από δημοκρατικές αποφάσεις των μελών της εκάστοτε οργάνωσης. Οι Ενώσεις της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας είναι ανεξάρτητες από τη Δημόσια Διοίκηση του Κράτους.

Το βασικότερο χαρακτηριστικό της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας είναι ότι διοικείται δημοκρατικά δηλαδή όλα τα μέλη είναι ισάξια και έχουν τα ίδια δικαιώματα, ακούγονται οι απόψεις και οι προτάσεις όλων των μελών ανεξαρτήτως φύλλου, οικονομικής κατάστασης, μορφωτικού επιπέδου, ιθαγένειας κ.α. και αυτό γίνεται διότι δεν υπάρχει προσωπικό όφελος κέρδους αλλά η αξία της ανταμοιβής προέρχεται μέσα από την προσφορά στον συνάνθρωπο. Επίσης, η διαβάθμιση μεταξύ των ανθρώπων δίνει την δυνατότητα περισσότερων οπτικών διαστάσεων καθώς ο καθένας προσφέρει μια διαφορετική οπτική γωνία, επομένως και έναν ακόμα τρόπο συνεισφοράς στους ανθρώπους με ανάγκες.

Πηγές: (Νικολόπουλος, Καπογιάννης, 2014, σελ. 21)

<http://www.efsyn.gr/arthro/i-allileggya-oikonomia-diaferai-apo-tis-mko-os-pros-tis-axies-emeis-eimaste-antikapitalistes>

Η συνύπαρξη των τριών τομέων της Οικονομίας

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία έχει ως στόχο το κοινό καλό ενώ η Αγορά και το Κράτος το κέρδος. Ο τρίτος τομέας της οικονομίας δημιουργείται ακριβώς στην ένωση της Αγοράς και του Κράτους και γι' αυτό το λόγο μπερδεύονται μεταξύ τους. Επειδή σε όλους τους κλάδους υπάρχουν ομάδες Αλληλεγγύης και προσφοράς οι έννοιες συγχέονται. Για παράδειγμα σε κάποιες οργανώσεις Υγείας και Πρόνοιας αρκετές φορές το κέρδος μπερδεύεται με την έννοια της προσφοράς. Η προσφορά αλληλέγγυων υπηρεσιών πολλές φορές μπορεί να συνδυάσει την αγορά με το Κράτος, δηλαδή, την πώληση αγαθών και την

αναδιανεμητική αρχή. Επιπλέον, η Κοινωνική Οικονομία μπορεί να αποτελείται τόσο από εθελοντές όσο και με μισθωτούς εργαζόμενους. Η Κοινωνική Οικονομία αμφισβητεί την έννοια της αγοράς και την ανάπτυξη του εμπορίου και θεωρείται από πολλούς ουτοπική. Σε μέρες κρίσης και ανάγκης έχει αρχίσει να εξελίσσεται και να διαδίδεται όλο και περισσότερο.

Το θέμα είναι κατά πόσο η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία μπορεί να συνυπάρξει με τον Ιδιωτικό και το Δημόσιο τομέα της Οικονομίας αφού δεν προάγει το κέρδος αλλά την αξία του εθελοντισμού και της προσφοράς.

Πηγές: (Νικολόπουλος, Καπογιάννης, 2014, σελ. 22-23)

<http://diastixo.gr/kritikes/meletesdokimia/977-oikonomia>

Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία αποτελείται από Ιδρύματα, Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς, Αλληλοασφαλιστικά ταμεία και συλλόγους που σκοπό έχουν να βοηθήσουν τις ευπαθείς ομάδες να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες και να τους παρέχουν ποιότητα ζωής. Η Οικονομία του τρίτου τομέα δραστηριοποιείται σε ενέργειες με κοινωνική ωφελιμότητα. Πιο συγκεκριμένα, φροντίζει για την ανάπτυξη και την επανένταξη των ατόμων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση. Δηλαδή, δημιουργούν δίκτυα εργασίας και ανάπτυξης με κριτήρια τον σεβασμό τόσο προς τον άνθρωπο όσο και προς τον περιβάλλον. Το εναλλακτικό εμπόριο, η ανταλλαγή γνώσεων και αγαθών με αγοραστικό ή μη χαρακτήρα υπάγονται στις ενέργειες της Αλληλέγγυας Οικονομίας. Η Οικονομία αυτή που προέρχεται <<εκ των κάτω>> ορίζει την αποτυχία του Κράτους και της Αγοράς στα ίσα δικαιώματα του ανθρώπου για ζωή και την έννοια της προσφοράς και της Αλληλεγγύης.

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία είναι κοινωφελούς σκοπού και δεν έχει ως στόχο το κέρδος. Δημιουργήθηκε από πρωτοβουλία των πολιτών για να προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

Ουσιαστικά, η Οικονομία του Τρίτου Τομέα ασχολείται με την βοήθεια των ατόμων με ανάγκες που για διάφορους λόγους δεν μπορούν να καλυφθούν από τους ίδιους. Πέρα από την άμεση βοήθεια αυτών των ανθρώπων με κάλυψη των αναγκών τους προς το ζην, η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία επικεντρώνεται σε μια μονιμότερη λύση βοήθειας όπως η εύρεση εργασίας, η οποία, πέρα από το γεγονός ότι θα βοηθήσει στην καλύτερευση της οικονομικής κατάστασης της εκάστοτε οικογένειας θα βοηθήσει και ψυχολογικά πολύ

το άτομο να αισθανθεί σίγουρο και δυνατό για τον εαυτό του. Οι άνθρωποι που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού εκτός από τις ανάγκες βιωσιμότητας πολύ συχνά αντιμετωπίζουν και προβλήματα ψυχολογικής φύσης καθώς αισθάνονται κουρασμένοι και ανήμποροι να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες της ζωής κι αυτό οφείλεται στην οικονομική δύνη που αντιμετωπίζουν. Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία προσπαθεί να τους ενσωματώσει σε ένα σύστημα παραγωγής με σκοπό όχι μόνο την εξάπλωση του εθελοντισμού αλλά και την ενδυνάμωση του ατόμου, θέλοντας να του περάσει το μήνυμα της ομαδικότητας και να το βοηθήσει ψυχολογικά με κάθε εφικτό τρόπο.

Πηγές: (Καπογιάννης, Νικολόπουλος, 2014, σελ. 26-28)

<http://socialactivism.gr/index.php/orismos/982-orismos-koinonikis-oikonomias>

Οι αρχές που βασίζεται σήμερα η Αλληλέγγυα Οικονομία

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία καλείται να καλύψει τις κοινωνικές ανάγκες που έχουν οι ευπαθείς ομάδες. Επιπλέον, προσαρμόζεται ανάλογα με τον χώρο, τον χρόνο και τον τόπο που διεξάγεται κάθε φορά, είναι δηλαδή ευπροσάρμοστη. Η Οικονομία του τρίτου τομέα προνοεί και κάνει σχέδια μακροπρόθεσμα έτσι ώστε να προλάβει ανάγκες και ελλείμματα που θα δημιουργηθούν στο μέλλον. Επίσης, τηρεί προσηλωμένα τις αξίες που αναλύσαμε παραπάνω και που είναι προκαθορισμένες και συμφωνημένες μέσα σε κάθε οργάνωση. Όλες οι ενέργειες που κάνουν δεν έχουν εμπορικό χαρακτήρα άρα δεν έχουν σκοπό το κέρδος. Είναι δίκαιη και διαφανής προσφέρει ανιδιοτελώς χωρίς διακρίσεις.

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία ορίζεται ως ο τρόπος ανεξάρτητα από το αν είναι δημόσιος ή ιδιωτικός, συνδυάζει διαφορετικούς τύπους εργασίας όπως είναι η εθελοντική και η μισθωτή εργασία. Επίσης, η παραγωγή της παίρνει διάφορες μορφές κι αυτό διότι μπορεί να διαχωριστεί σε εμπορική και μη εγχρημάτων.

Πιο συγκεκριμένα, η Κοινωνική Οικονομία βασίζεται σε δύο βασικές αρχές, την αμοιβαιότητα και την πολιτική.

Πηγή: (Νικολόπουλος, Καπογιάννης, 2014, σελ. 28-31)

Αμοιβαιότητα

Η πρώτη αρχή που διέπει την Αλληλέγγυα Οικονομία είναι η αμοιβαιότητα. Η αμοιβαιότητα έχει ως στόχο τη συλλογική δράση. Προσπαθεί να βελτιώσει τις πρακτικές της μέσα από την οικονομική οργάνωση, την αναδιανομή και την ανταλλαγή. Δύο είναι οι σκοποί της αμοιβαιότητας, ο οικονομικός και η κοινωνική δικαιοσύνη. Μέσα από τον

οικονομικό σκοπό η Οικονομία του τρίτου τομέα δημιουργεί τοπική απασχόληση για τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού και ενισχύει έτσι την παραγωγική δραστηριότητα. Η κοινωνική δικαιοσύνη από την άλλη πλευρά, αφορά κυρίως τις κοινωνικές συνθήκες κάτω από τις οποίες τα άτομα δρουν συλλογικά με στόχο την δημιουργία ενός βιώσιμου μέλλοντος.

Βασικό χαρακτηριστικό της αμοιβαιότητας είναι η δωρεά. Η αμοιβαιότητα για να υπάρξει έχει ανάγκη την συμμετρικότητα. Πιο συγκεκριμένα, όταν η μία πλευρά λαμβάνει μία προσφορά ή ένα δώρο, η άλλη θα ανταποκριθεί κάνοντας κι η ίδια μία προσφορά ή δώρο αντίστοιχα. Η πράξη της αμοιβαιότητας δεν αναγκάζει καμία από τις δύο πλευρές να ακολουθήσει αυτόν τον κύκλο, ούτε το δώρο ή η προσφορά να είναι ίσης αξίας και να γίνει κάποια συγκεκριμένη στιγμή.

Με λίγα λόγια, η αμοιβαιότητα φροντίζει τα άτομα που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού με δύο τρόπους. Ο πρώτος είναι μέσω της εύρεσης εργασίας, κάτι το οποίο θα το βοηθήσει πρακτικά και άμεσα τους ανθρώπους να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση και να καταφέρουν να σταθούν στα πόδια τους. Ο δεύτερος τρόπος έχει να κάνει με την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης τόσο μεμονωμένα όσο και σαν σύνολο μέσα από την πράσινη ανάπτυξη.

Πηγές: (Καπογιάννης, Νικολόπουλος, 2014, σελ. 31-32)

http://anatolikisympraxi.gr/wp-content/uploads/2013/11/ARSIS_seminar.pdf

Πολιτική

Η δεύτερη αρχή που διέπει την Αλληλέγγυα Οικονομία είναι η πολιτική. Η πολιτική έχει ως στόχο την εξάπλωση μιας νέας κουλτούρας. Προσπαθεί να δημιουργήσει έναν κύκλο εμπιστοσύνης μέσα στον οποίο θα μπορούν να δρουν τα άτομα που θέλουν να βοηθήσουν για το κοινό καλό. Ο σκοπός της πολιτικής αυτής είναι να δέσει τα μέλη της ομάδας να δρουν συλλογικά.

Η Πολιτική έχει ως στόχο την διάδοση ενός νέου τρόπου ζωής μέσα από τον εθελοντισμό και την αλληλοβοήθεια. Πρόκειται για μία νέα φιλοσοφία η οποία προάγει την ομαδικότητα για το κοινό καλό.

Πηγή: (Νικολόπουλος, Καπογιάννης, 2014, σελ. 32-33)

Οι διαστάσεις της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Η Κοινωνική Οικονομία μπορεί να καλύψει αρκετούς τομείς και γι' αυτό είναι δύσκολο κάποιες φορές να την κατανοήσουμε καθώς αντανακλάται σε πολλές διαστάσεις.

Αρχικά, έχει καταστατική και νομική μορφή, καθώς όλες οι ομάδες που συσπειρώνονται γύρω από την Αλληλέγγυα Οικονομία (π.χ. Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί, Ταμεία Αλληλοβοήθειας κ. α.) είναι υποχρεωμένες να τηρούν το καταστατικό και τους κανόνες που έχουν ορίσει για την ομαλή λειτουργία τους και την επίτευξη των στόχων τους.

Επιπλέον, η Οικονομία του τρίτου τομέα είναι τομεακή. Αυτό σημαίνει ότι η Κοινωνική Οικονομία συναντάται σε όλους τους κλάδους της Κοινωνικής και Οικονομικής ζωής.

Επίσης, το φαινόμενο έχει πάρει γεωγραφική διάσταση καθώς κινήσεις της Αλληλέγγυας Οικονομίας εμφανίζονται παντού τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε διεθνή.

Επιπρόσθετα, υπάρχει και η αυτονοργανωμένη εκδοχή της διότι όλες οι ενέργειες βοήθειας είναι ιδέες οι οποίες έχουν εμπνευστεί και υλοποιηθεί εξ' ολοκλήρου από εθελοντές στο πλαίσιο της κοινωνικής προσφοράς.

Σε γενικές γραμμές, θα λέγαμε ότι η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία αποσκοπεί στην καλύτερευση της ποιότητας ζωής των ευπαθών ομάδων πληθυσμού προς όλα τα επίπεδα. Πιο συγκεκριμένα, ασχολείται με την κοινωνική φροντίδα, ανάπτυξη και απασχόληση φροντίζοντας για την καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσης όσων έχουν ανάγκη. Η επανένταξη σε ένα περιβάλλον εργασίας θεωρείται πρωταρχικός παράγοντας για να κατορθώσει ένα άτομο να διασφαλίσει τα προς το ζην και να σταματήσει να ανήκει σε μια ευάλωτη ομάδα πληθυσμού.

Όλες οι χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες που διενεργούνται μέσα στα πλαίσια της Κοινωνικής Αλληλεγγύης δεν έχουν σκοπό το κέρδος αλλά την ενίσχυση των μέσων προσφοράς προς όσους την χρειάζονται. Οι ανταλλαγές που πραγματοποιούνται έχουν ως στόχο το εναλλακτικό και ισοδίκαιο εμπόριο.

Πηγή: (Νικολόπουλος, Καπογιάννης, 2014, σελ. 35-36)

Η καταστατική και νομική μορφή της εναλλακτικής οικονομίας

Αντίθετα, με την οικονομία του πρώτου και του δεύτερου τομέα η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία δεν εντάσσεται νομικά σε ότι ορίζει το Κράτος αλλά κινείται σύμφωνα με το καταστατικό της εκάστοτε ένωσης. Το καταστατικό ορίζει τους κανόνες βασιζόμενο στην αλληλέγγυα διάθεση. Όλες οι ενέργειες που γίνονται μέσα στο κοινωνικό δίκτυο αποσκοπούν στην αυτοβοήθεια και στο αμοιβαίο καλό και δεν έχουν ως στόχο το κέρδος αλλά η ανταμοιβή τους έρχεται ανταλλακτικά μέσα από υπηρεσίες, προϊόντα και κοινωνικά νομίσματα.

Η Αλληλέγγυα Οικονομία εξελίσσεται στους αναγκαίους τομείς της Κοινωνίας που δεν καλύπτει το Κράτος ή η Αγορά ή η κάλυψη τους είναι ελλιπής. Σε κάποιες περιπτώσεις, οι τρεις τομείς την Οικονομίας συνυπάρχουν για το «κοινό καλό».

Τα ανταλλακτικά δίκτυα και αυτά της Αλληλεγγύης έχουν συνήθως νομική προσωπικότητα και υπάγονται σε ένωση προσώπων ή σε σωματεία. Ο δήμος στον τομέα της απασχόλησης παίζει καθοριστικό ρόλο καθώς προωθεί το κοινό όφελος όχι μέσα από αγοραίες μορφές αλλά μέσα από αλληλέγγυες ιδέες ανταλλαγής τόσο υπηρεσιών όσο και προϊόντων. Σκοπός τους είναι η διάδοση ενός καινούργιου μοντέλου κουλτούρας αυτό της ομαδικότητας και του εθελοντισμού.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το νομοσχέδιο που ψηφίστηκε στην Ολομέλεια της Βουλής το 2011 δημιουργήθηκαν οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις. Έχουν κοινωνικό σκοπό και η μορφή που έχουν είναι αστικού συνεταιρισμού. Τα μέλη που αποτελείται μια Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση μπορούν να είναι ή νομικά και φυσικά πρόσωπα ή μόνο φυσικά. Όλα τα μέλη έχουν δικαίωμα ψήφου και αυτό γίνεται για να υπάρχει ισότιμη διοίκηση. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις χωρίζονται σε 3 κατηγορίες.

Η πρώτη κατηγορία είναι η κατηγορία ένταξης. Σκοπός της είναι οι επανένταξη των ατόμων που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού στην αγορά εργασίας. Η δεύτερη κατηγορία είναι αυτή της Κοινωνικής Φροντίδας. Στόχο έχει την παροχή προϊόντων και υπηρεσιών στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Τέλος, είναι η κατηγορία Συλλογικού και Παραγωγικού σκοπού. Σκοπός της είναι η προαγωγή του συλλογικού και τοπικού συμφέροντος στην τοπική ανάπτυξη.

Για να ιδρυθεί μία Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση είναι απαραίτητο να αποτελείται από 7 μέλη. Τα μέλη αυτά δεν έχουν καμία ευθύνη απέναντι στους δανειστές καθώς σκοπός δεν είναι το κέρδος αλλά η προσφορά. Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση αποκτά νομική μορφή μετά την εγγραφή της στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας.

Πηγές: (Νικολόπουλος, Καπογιάννης, 2014, σελ. 36-38)

http://moke.teicm.gr/docs/odhgos_koin_epix.pdf

Η εναντίωση της Κοινωνικής Οικονομίας στην Αγορά και στο Κράτος

Η αλληλεγγύη, η αλληλοβοήθεια και η συλλογικότητα είναι ο κοινός παρανομαστής στην οικονομία του τρίτου τομέα, παρ' όλο, που η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία έχει αρκετά κενά. Οι περισσότερες ομάδες που δημιουργούνται έχουν την ίδια κοινή εναντίωση προς την Αγορά και στο Κράτος καθώς θεωρούν ότι η κυριαρχία τους πρέπει να σταματήσει να υφίσταται αφού δεν είναι ικανή να βοηθήσει όλες τις ομάδες πληθυσμού.

Επιπλέον, το Κράτος πρέπει να σταματήσει να έχει τον απόλυτο έλεγχο της οικονομίας. Η Αγορά και γενικότερα η οικονομία θα ήταν πιο δίκαιο αν διοικούσαν από όλους, δηλαδή, να μπορούσε ο λαός ελεύθερα να εκφράσει τα προβλήματα του και να ακουστούν οι απόψεις τους. Με αυτόν τον τρόπο δεν θα έμενε τίποτα στην αφάνεια και όλοι θα ήταν ικανοποιημένοι αφού θα αγωνίζονταν ομαδικά για το <<κοινό καλό>>.

Επίσης, ο εθελοντισμός και η φιλανθρωπία θα ήταν προτιμότερο εάν προωθούνταν περισσότερο από το Κράτος και την Αγορά. Θα έπρεπε να είχαν πιο δραστική θέση και να ενίσχυαν όλες τις ενέργειες που κάνει η οικονομία του τρίτου τομέα.

Σύμφωνα με τα παραπάνω έχουν δημιουργηθεί δύο τάσεις-ερωτήματα ως προς την συνύπαρξη των τριών τομέων της οικονομίας. Αρχικά, υποστηρίζεται από πολλούς ότι η οικονομία του τρίτου τομέα σε λίγο θα αντικαταστήσει τους άλλους δύο τομείς της οικονομίας λόγω του δυναμισμού της, των δημοκρατικών της αποφάσεων και των ενεργειών της. Από την άλλη πλευρά, επικρατεί η ιδέα ότι η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία δεν έχει πρόθεση να αντικαταστήσει την Αγορά και το Κράτος αλλά να συνυπάρξει δίπλα τους σαν βοηθητική.

Σε κάθε περίπτωση, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι είναι μια συλλογική οικονομία με δημοκρατική συμμετοχή των ισότιμων μελών και χρηστών της. Όσοι συμμετέχουν στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία έχουν διπλό ρόλο. Πρώτον, να παίζουν ενεργό ρόλο

στην οικονομική ανάπτυξη και δεύτερον να εμπλέκονται στην πολιτική της δραστηριότητα. Πιο συγκεκριμένα, τα μέλη είναι υποχρεωμένα να ενεργούν ταυτόχρονα οικονομικά και πολιτικά, δεν αρκεί μόνο να αποφασίζουν για τα θέματα της εναλλακτικής αυτής οικονομίας αλλά είναι αναγκαίο να προτείνουν λύσεις για την εξέλιξη της.

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία έχει κατορθώσει να βοηθήσει μεγάλο ποσοστό ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και εκτός αυτού έχει δημιουργήσει δίκτυα και ιδέες στην εποχή που ζούμε που αν τα αποτελέσματα δεν ήταν ορατά θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ουτοπικά. Η δημιουργία του εναλλακτικού νομίσματος υιοθετήθηκε από πολλές πόλεις και σε αρκετές περιπτώσεις αντικατέστησε και υποβάθμισε την αξία του χρήματος. Στην Αγορά σήμερα, η αξία του χρήματος αποτελεί την κινητήρια δύναμη σε αντίθεση με τον τρίτο τομέα της οικονομίας που το εναλλακτικό νόμισμα δεν αποτελεί εξουσία και χρησιμοποιείται σαν μέσο συναλλαγών και μόνο.

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία προέρχεται μέσα από πραγματική αυτονομία όλων των μελών της και όλες αποφάσεις είναι δημοκρατικές σε αντίθεση με το Κράτος που αποφασίζουν οι λίγοι για το μέλλον των πολλών. Όλοι όσοι εντάσσονται σε ένα δίκτυο αλληλεγγύης έχουν δικαίωμα συμμετοχής και συνεισφοράς.

Το βασικότερο αγαθό που προσφέρει η Κοινωνική Αλληλεγγύη είναι η ιδέα του εθελοντισμού και της αλληλοβοήθειας. Στο Κράτος και στην Αγορά προσφέρονται τόσο αγαθά όσο και υπηρεσίες με την χρήση ανταλλάγματος ή βάση κάποιου νομικού σχεδίου. Στην Οικονομία του τρίτου τομέα οι υπηρεσίες και τα αγαθά που προσφέρονται είναι χωρίς αντάλλαγμα προωθώντας με αυτόν τον τρόπο την αλληλοβοήθεια όλων όσων έχουν ανάγκη.

Πηγές: (Νικολόπουλος, Καπογιάννης, 2014, σελ. 39-41)

<https://www.youtube.com/watch?v=fhN7cP3VW-c>

Τα χαρακτηριστικά της Αλληλέγγυας Οικονομίας

Η οικονομία του τρίτου τομέα χαρακτηρίζεται από τον τρόπο λήψης αποφάσεων ο οποίος είναι άμεσος και δημοκρατικός. Όλα τα μέλη της ομάδας οφείλουν να παραθέτουν την άποψη τους για το εκάστοτε τρέχων θέμα. Η οικονομία αυτή εντάσσεται σε πρωταρχική αφού αποβλέπει στις βασικές και βιώσιμες ανάγκες. Πρόκειται για μια οικονομία η οποία προέρχεται εκ των κάτω και απευθύνεται στην κάλυψη κοινωνικών αναγκών, δημιουργώντας έτσι έναν κοινωνικό και πολιτικό δεσμό μεταξύ των μελών και των

αλληλοβοηθούμενων. Αυτός ο δεσμός χαρακτηρίζεται επαναστατικός αφού βρίσκεται στη μέση του συστήματος και αποτελεί τον πυρήνα της Κοινωνικής οικονομίας.

Κύριο χαρακτηριστικό της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας είναι η παροχή υπηρεσιών και ειδών πρώτης ανάγκης στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και όχι στο κέρδος. Εάν υπάρξει κέρδος αυτό επενδύεται στα άτομα που το έχουν ανάγκη. Επίσης, δίνεται μεγάλη σημασία στις ανάγκες των ανθρώπων και στην εύρεση εργασίας για να μπορέσουν να εξασφαλίσουν την κάλυψη των βασικών τους αναγκών.

Πηγές: (Νικολόπουλος, Καπογιάννης, 2014 σελ. 41-42)

http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/Basikes_Ennoies.pdf

Η θεωρητικοποίηση του φαινομένου

Το φαινόμενο αυτό είναι ένα θεώρημα κοινωνικών διαστάσεων που υλοποιείται σε τοπικό επίπεδο βασιζόμενο στον εξανθρωπισμό και στην κοινωνικοποίηση. Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία δίνει προτεραιότητα μέσω της αλληλοβοήθειας και της αλληλεγγύης στο άτομο και αποσκοπεί στην κάλυψη των βασικών αναγκών εξασφαλίζοντας του με αυτό τον τρόπο ποιότητα ζωής. Επιπρόσθετα, εναντιώνεται στη φύση του κέρδους καθώς σκοπός της δεν είναι το κεφάλαιο αλλά η προσφορά.

Η οικονομία των αναγκών είναι βασισμένη στο δημοκρατικό μοντέλο και εφαρμόζεται τοπικά στις κοινωνίες. Εναντιώνεται στους άλλους δύο τομείς της οικονομίας και πράττει ως προς το γενικό συμφέρον. Διαφυλάσσει τα κοινωνικά δικαιώματα που είναι η υγεία, η εκπαίδευση, η κατοικία και η ασφάλεια αποτελώντας με αυτόν τον τρόπο τον πυρήνα του κοινωνικού, πολιτικού και δημοκρατικού μοντέλου.

Αυτή η εναλλακτική οικονομία με το δικό της επαναστατικό τρόπο έχει καταφέρει να δώσει άλλη διάσταση στην έννοια του πλούτου. Επιπλέον, έχει απομυθοποιήσει τη σύνδεση της αξίας του κέρδους με την ύλη. Αντίθετα, έχει διαδώσει την αξία της ανταλλαγής, του εθελοντισμού και της προσφοράς. Πιο συγκεκριμένα, έχει περάσει στο λαό ότι για να αποκτήσει τα κοινωνικά αγαθά που χρειάζεται ή να ψυχαγωγηθεί αρκεί ο ελεύθερος χρόνος και η καλή διάθεση της προσφοράς, κάτι, που προέρχεται μέσα από τον εθελοντισμό και γενικότερα μέσα από το συγκεκριμένο σύστημα.

Με αυτόν τον τρόπο έχει κατορθώσει την υποτίμηση του χρήματος και αμφισβητεί την οικονομική επιστήμη συμβάλλοντας έτσι στην εδραίωση των μη εμπορευματικών εργασιών. Επιπλέον, εναντιώνεται στο Κράτος και στην Αγορά καλύπτοντας τα κενά που

αφήνουν καθιστώντας την δυνατή και συνεχώς αναπτυσσόμενη. Η αυτονομία και ο αυτοκαθορισμός είναι κοινά χαρακτηριστικά της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας με το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία είναι εμπνευσμένη, σχεδιασμένη και υλοποιημένη από απλούς πολίτες και απευθύνεται σε πολίτες και στις ανάγκες που έχουν πρεσβεύοντας με αυτόν τον τρόπο μία καινούργια συλλογική πολιτική βασισμένη στην τοπική και άμεση δημοκρατική αρχή. Έτσι δημιουργείται ένα καινούργιο καθεστώς με κύριους δράστες τους πολίτες. Η οικονομία του τρίτου τομέα έχει ως στόχο την εναλλακτικότητα και τα αποτελέσματα που μπορούν να φέρουν η ομαδική εργασία και ο εθελοντισμός.

Πηγή: (Καπογιάννης, Νικολόπουλος, 2014, σελ 43-50)

Κοινωνική επιχειρηματικότητα

Με τον όρο κοινωνική επιχειρηματικότητα εννοούμε όλες τις διαστάσεις που παίρνει η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία. Οι δραστηριότητες που λαμβάνουν μέρος στα πλαίσια της οικονομίας του τρίτου τομέα έχουν κοινό χαρακτηριστικό την προέλευση τους από ιδιωτική πρωτοβουλία. Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και η Κοινωνική επιχειρηματικότητα έχουν διαφορετική σημασία αλλά συσχετίζονται μεταξύ τους.

Η Κοινωνική επιχειρηματικότητα έχει ως στόχο την κάλυψη των κοινωνικών προβλημάτων και τις ανάγκες που προκύπτουν μέσα από τα κοινωνικά προβλήματα όπως η στέγαση, η σίτιση και η επαγγελματική αποκατάσταση που δεν καλύπτονται από τους υπόλοιπους δύο τομείς της οικονομίας, την Αγορά και το Κράτος. Οι οικονομικές δραστηριότητες που δημιουργούνται από επενδυτές στην συνέχεια εγκαταλείπονται επειδή δεν είναι επικερδής αναλαμβάνονται από κοινωνικές ομάδες που με νέες καινοτόμες ιδέες και μέσα από τον εθελοντισμό αποδίδουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Μια κοινωνική επιχείρηση έχει σαν στόχο την εμπορική δραστηριότητα με κοινωνικούς σκοπούς. Τα κέρδη που προκύπτουν επανεπενδύονται με τον ίδιο τρόπο προς την κοινότητα και όχι στην μεγιστοποίηση τους κέρδους των εμπλεκόμενων είτε αυτοί είναι μέτοχοι, είτε ιδιοκτήτες.

Πιο συγκεκριμένα, η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα επικεντρώνεται στην εύρεση εργασίας των ατόμων που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού που υπάρχει είτε λόγω οικονομικών προβλημάτων, είτε επειδή οι

άνθρωποι αυτοί ανήκουν σε κάποια μειονότητα πληθυσμού, είτε επειδή υπάρχει κάποιο ιατρικό πρόβλημα και για διάφορους άλλους λόγους. Επιπλέον, συνήθως οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις δρουν τοπικά ανά πόλη και σε κάποιες περιπτώσεις ανά Δήμο για να μπορούν να επικεντρωθούν στα προβλήματα και στη λύση τους πιο εύκολα καθώς με αυτόν τρόπο δρουν πιο αποτελεσματικά.

Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα διακρίνεται από αυτονομία. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από την πώληση τόσο αγαθών όσο και υπηρεσιών και το κέρδος που προκύπτει από τις παραπάνω πράξεις επενδύεται στην εξέλιξη της και στην προσφορά της. Στηρίζεται κυρίως στον εθελοντισμό αν και υπάρχουν περιπτώσεις μισθωτών υπαλλήλων που πληρώνονται μέσα από τις αγορές ή από διάφορα ανταλλακτικά δίκτυα.

Πηγές: (Καπογιάννης, Νικολόπουλος, 2014, σελ.53-56)

https://dasta.auth.gr/uploaded_files/635514746349251356.pdf

Τα κριτήρια της Κοινωνικής επιχειρηματικότητας

Σαν ορισμός της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας δίνεται η επιχείρηση που έχει τόσο εισροές όσο και εκροές που επενδύονται στον ίδιο σκοπό και στόχο σε μια προσπάθεια Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.

Σύμφωνα με έρευνες προκύπτουν τρία εμπειρικά κριτήρια για την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Αρχικά, λειτουργούν κάτω από την ίδια κοινή βάση, δηλαδή, έχουν κοινό καθεστώς και ίδιους στόχους. Στην συνέχεια η Κοινωνική επιχειρηματικότητα δεν ανταγωνίζεται την οικονομία του τρίτου τομέα παρόλο που έχει κοινά χαρακτηριστικά με την Αγορά και στόχος της είναι το κέρδος. Επιπλέον, η Κοινωνική επιχειρηματικότητα λαμβάνει αποφάσεις οικονομικού ρίσκου. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι ένας κοινωνικός επιχειρηματίας καθίσταται ταυτόχρονα και εμπορικός και οι αποφάσεις του έχουν να κάνουν με τις τάσεις της Αγοράς. Οι Κοινωνικές επιχειρήσεις δεν είναι Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί αλλά είναι εταιρίες με σκοπό το κέρδος συνδυασμένο με ηθικά αιτήματα.

Οι Κοινωνικές επιχειρήσεις ενισχύονται από το Κράτος και συχνά απευθύνεται σε άτομα τα οποία δεν είναι μέλη αλλά έχουν κέρδος. Επιπλέον, η Κοινωνική επιχειρηματικότητα λειτουργεί σαν γέφυρα ανάμεσα στην Κοινωνική οικονομία, την Αγορά και το Κράτος επειδή βρίσκεται ακριβώς στη μέση.

Συμπερασματικά, η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα παρέχει τόσο αγαθά όσο και υπηρεσίες με σκοπό το όφελος της Κοινωνίας. Πρόκειται για μια συλλογική δράση πολιτών με αυτονομία που δεν διστάζουν να αναλάβουν οικονομικά ρίσκα στην δραστηριότητα τους που είναι κοινωνικό-οικονομική.

Πηγές: (Καπογιάννης, Νικολόπουλος, 2014, σελ. 56-59)

https://dasta.auth.gr/uploaded_files/635514746349251356.pdf

Το μέλλον της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία χαρακτηρίζεται από πολυπλοκότητα και πολυμορφία. Είναι μια οικονομία που αναπτύσσεται ανάμεσα στην Αγορά και στο Κράτος και λειτουργεί σαν γέφυρα των δύο παραπάνω καθώς εμπλέκεται και με τους δύο τομείς. Η οικονομία του τρίτου τομέα επεμβαίνει για να καλύψει τις ανάγκες που αφήνει πίσω το Κράτος και δημιουργεί μια δική της προσφορά προϊόντων για τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού που δεν έχουν την οικονομική ικανότητα να ενισχύσουν την Αγορά.

Η Αλληλέγγυα οικονομία προσπαθεί να δημιουργήσει μία νέα κοινωνία όπου όλοι οι άνθρωποι θα έχουν τις ίδιες ευκαιρίες και τα ίδια δικαιώματα. Ουσιαστικά, εξανθρωπίζει κατά κάποιο τρόπο την έννοια της οικονομίας και λειτουργεί ποιο δημοκρατικά προσπαθώντας να προσφέρει ποιότητα ζωής σε όλες τις ευπαθείς ομάδες.

Από θεωρητική πλευρά, προβάλλει εναλλακτικούς τρόπους δράσης και προβάλλει μια οικονομία ίση για όλους αμφισβητώντας το Κράτος και την Αγορά. Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία επικεντρώνεται στην κοινωνική προσφορά και στον εθελοντισμό κάτι που κάνει εν μέρει τόσο το Κράτος όσο και η Αγορά χωρίς όμως να αναγνωρίζονται στον ίδιο βαθμό.

Από εμπειρική πλευρά, η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία λειτουργεί σαν γέφυρα βοηθώντας τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού και δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας. Επίσης, πολλές ομάδες εναλλακτικής οικονομίας όχι μόνο είναι ενσωματωμένες στο τομέα της Αγοράς αλλά είναι και ανταγωνιστικές.

Για να μπορεί η Οικονομία του Τρίτου Τομέα να συνεχίσει να αναπτύσσεται χρειάζεται να εξαπλωθεί ο εθελοντισμός και οι αποφάσεις βέβαια να εξακολουθήσουν να λαμβάνονται δημοκρατικά από όλα τα μέλη της εκάστοτε ένωσης. Επίσης, οι εθελοντές θα ήταν

καλύτερα αν εκπαιδεύονταν και ενημερώνονταν. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν και να βοηθήσουν περισσότερους ανθρώπους. Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία βασίζεται στον εθελοντισμό που προκύπτει μέσα από τη συνεργασία των μελών, τα οποία νοιάζονται για την κοινότητα και για το γενικό καλό.

Επίσης, η σωστή διαχείριση σε συνδυασμό με την τεχνογνωσία θα μπορούσαν να φέρουν ακόμα περισσότερα θετικά αποτελέσματα ιδίως σε μια χρονική περίοδο που η Ελλάδα το έχει ανάγκη λόγω της οικονομικής κρίσης.

Πηγές: (Καπογιάννης, Νικολόπουλος, 2014, σελ. 128-138)

https://www.synaroe.gr/social_economy/

Ο ρόλος των Κοινωνικών Δομών Κοινωνικής Οικονομίας σε περιόδους κρίσης

Στην εποχή που ζούμε, η οικονομική κρίση έχει οδηγήσει πολλές οικογένειες να ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας καθώς η ανεργία αποτελεί τον βασικότερο παράγοντα της ανέχειας. Η ανεργία, έχει οδηγήσει στην δημιουργία Κοινωνικών Δομών Κοινωνικής Οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, σε όλη τη Χώρα έχουν δημιουργηθεί ομάδες Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας κάθε είδους(Τράπεζα Τροφίμων, Κοινωνικά Ιατρεία, Κοινωνικά Φαρμακεία, Κοινωνικά Παντοπωλεία κ.α.) που έχουν ως στόχο την κάλυψη των βασικών αναγκών των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού καθώς επίσης και την αποκατάσταση τους μέσα από την εύρεση εργασίας.

Οι Δομές Κοινωνικής Οικονομίας, επικεντρώνονται κυρίως στην ιατρική περίθαλψη, την στέγαση και την εκπαίδευση αφού προσπαθούν να δημιουργήσουν έναν Αλληλέγγυο κόσμο μέσα στον οποίο, όλοι θα έχουν ίσες ευκαιρίες τόσο στην επαγγελματική τους αποκατάσταση όσο και στην ποιότητα ζωής. Οι Κοινωνικές Δομές έχουν καταφέρει να βοηθήσουν πολλά άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού και να τους προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια τόσο σε υλικό όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο.

Πηγή: http://www.citybranding.gr/2014/12/blog-post_19.html

Κεφάλαιο 2: Δομές Κοινωνικής και Αλληλεγγύης Οικονομίας στη Δυτική Ελλάδα

Κοινωνικά Παντοπωλεία

Τα Κοινωνικά Παντοπωλεία ξεκίνησαν σαν ιδέα από την Αθήνα και στη συνέχεια επεκτάθηκαν σε όλη την Ελλάδα. Πρόκειται, για ενώσεις οι οποίες παρέχουν είδη πρώτης ανάγκης στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα, παρέχουν απορρυπαντικά, είδη για το σπίτι, ένδυση, παιχνίδια, κατεψυγμένα προϊόντα κ. α.

Υπάρχουν κριτήρια σύμφωνα με τα οποία μπορεί κάποιος να συμμετέχει στην προσφορά του δήμου. Τα κριτήρια αυτά, έχουν να κάνουν με το εισόδημα, τα παιδιά και ενδεχομένως κάποιο ποσοστό αναπηρίας. Τα Κοινωνικά Παντοπωλεία δεν απευθύνονται σε όλους γι' αυτό το λόγο υπάρχουν και τα κριτήρια.

Πηγή: <https://www.noesi.gr/book/welfare/koinonika-pantopoleia>

Κοινωνικό Παντοπωλείο-Πάτρα

Η Τράπεζα Τροφίμων που υπήρχε στην Πάτρα βοηθούσε πάνω από 1.300 οικογένειες που ζούσαν κάτω από τα όρια της φτώχειας. Αυτή τη στιγμή Κοινωνικό Παντοπωλείο στεγάζεται στην οδό Κοραή 5. Στόχος της αναβάθμισης της Τράπεζας Τροφίμων σε Κοινωνικό Παντοπωλείο είναι να καταφέρει να βοηθήσει περισσότερες οικογένειες την στιγμή που οι πόροι του Δήμου και της προσφοράς μειώνονται ενώ ταυτόχρονα οι ανάγκες αυξάνονται. Ως Κοινωνικό Παντοπωλείο ορίζεται το κατάστημα το οποίο παρέχει είδη πρώτης ανάγκης και όχι μόνο στις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού.

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο Πάτρας συνεργάζεται με επιχειρήσεις της Πάτρας, σχολεία, διάφορες ενώσεις Αλληλεγγύης και κυρίως με εθελοντές για να καταφέρει να λειτουργήσει σωστά και να επιτευχθεί ο στόχος που δεν είναι άλλος από την προσφορά στον συνάνθρωπο. Το Παντοπωλείο που Δήμου Πατρέων είναι χωρισμένο σε 3 μέρη: Τρόφιμα, ένδυση και ψυχαγωγία. Πιο συγκεκριμένα, στον τομέα των τροφίμων εκτός από κατεψυγμένο φαγητό παρέχονται και είδη ατομικής υγιεινής όπως απορρυπαντικά και επιπλέον, ηλεκτρικές συσκευές που είναι αναγκαίες για την κουζίνα ενός νοικοκυριού όπως ψυγεία και κουζίνες. Στον τομέα της ένδυσης, εκτός από ρούχα συγκεντρώνονται και

παπούτσια μεταχειρισμένα ή μη. Τα παραπάνω συλλέγονται στην Δημοτική Ιματιοθήκη, διαχωρίζονται από το προσωπικό ανάλογα με το είδος και το μέγεθος και στην συνέχεια μεταφέρονται στο Κοινωνικό Παντοπωλείο. Επιπλέον, στον ίδιο τομέα υπάρχουν και οικιακές συσκευές πρώτης ανάγκης όπως τα πλυντήρια, οι ηλεκτρικές σκούπες κ.α. Στον τομέα της ψυχαγωγίας, υπάρχει το απαραίτητο υλικό για την ανάπτυξη τόσο του πολιτισμού όσο και της μάθησης το οποίο προέρχεται από βιβλία, cd και dvd.

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο Πατρών έχει ως στόχο να προσφέρει σε τουλάχιστον 150 οικογένειες μηνιαίως. Η προσφορά γίνεται με την χρήση κάρτας η οποία έχει χορηγηθεί σύμφωνα με τα κριτήρια αξιολόγησης και με τον ελάχιστο ποσό των 40 Ευρώ. Το Παντοπωλείο στελεχώνεται από προσωπικό 5 ατόμων συνολικά. Ένα διοικητικό άτομο, ένας Κοινωνικός Λειτουργός και 3 άτομα υποστηρικτικό προσωπικό και στελέχη τροφοδοσίας.

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο έχει συγκεκριμένο σχέδιο δράσης σύμφωνα με το οποίο δημιουργήθηκε ένα δίκτυο ροής προϊόντων καθ' όλη τη διάρκεια δράσης του. Πιο συγκεκριμένα, έχει σκοπό να συνάψει συνεργασία με καταστήματα που εμπορεύονται τα είδη συλλογής του Κοινωνικού Παντοπωλείου, όπως supermarket, πολυκαταστήματα, παντοπωλεία κ. α. Επιπλέον, συνεργάζεται με συλλογικούς φορείς όπως σχολεία, συλλόγους, Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις κ. α.

Η κάρτα έχει διάρκεια 1 χρόνο και μετά τη λήξη της θα πρέπει οι δικαιούχοι να προσκομίσουν τα χαρτιά τους μαζί με τις ανάλογες αιτήσεις για την επανέκδοση της. Στόχος του Κοινωνικού Παντοπωλείου είναι να εξυπηρετηθούν όλα τα άτομα που έχουν ανάγκη με καλύτερο δυνατό τρόπο, τόσο σε τρόφιμα όσο και σε ένδυση και είδη ψυχαγωγίας.

Οι κάτοικοι της περιοχής αγκαλιάζουν το Κοινωνικό Παντοπωλείο του Δήμου Πατρέων προσφέροντας τρόφιμα αξίας 680 ευρώ με στόχο την κάλυψη των βασικών αναγκών όσων περισσότερων οικογενειών μπορούν. Η διαδικτυακή εφημερίδα *patratora* γράφει σε άρθρο της: << Τρόφιμα αξίας 680 ευρώ θα διαθέσει μέσα στην Μεγάλη Εβδομάδα στην Τράπεζα Τροφίμων του Δήμου Πατρέων και της Ιεράς Μητρόπολης Πατρών η Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Πελοποννήσου – Ηπείρου- Νήσων. >> και συνεχίζει γράφοντας << Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Πελοποννήσου – Ηπείρου – Νήσων εκφράζει τις θερμές ευχαριστίες του σε όλους όσοι συνεισέφεραν στην συγκέντρωση των χρημάτων και την στήριξη μιας προσπάθειας με κοινωνικό και ανθρωπιστικό χαρακτήρα.>>

Πηγή: http://www.enallaktikos.gr/kg15el_koinwniko-pantopwleio-dimoy-patrewn_a2198.html

<https://patratora.gr/archives/89066>

Κοινωνικό Παντοπωλείο-Πύργος

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο του Πύργου ιδρύθηκε στις 3 Ιουλίου 2012 και στεγάζεται στην οδό Κατάκολου και Ερυθρού Σταυρού. Αυτή τη στιγμή στηρίζει περισσότερους από 1.870 πολίτες οι οποίοι ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες.

Πηγές: <https://www.facebook.com/KoinonikoPantopoleioDimouPyrgou/>

<https://proini.news/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%85%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CE%B4%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%85-%CF%80%CF%8D%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81/>

Κοινωνικό Παντοπωλείο-Μεσολόγγι

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο του Μεσολογγίου βρίσκεται στην οδό Βενιζέλου Ελευθερίου 1.

Κοινωνικό Παντοπωλείο-Ναύπακτος

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο στεγάζεται στην οδό Φαλυσίου στην περιοχή της Εβραϊόλακας.

Κοινωνικό Παντοπωλείο-Αγρίνιο

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο του Αγρινίου στεγάζεται στην οδό Βλαχοπούλου 13.

Πίνακας Κοινωνικών Παντοπωλείων

Πόλη	Διεύθυνση	Σύνολο
Πάτρα	Κοραή 5	1
Πύργος	Κατάκολου και Ερυθρού Σταυρού	1
Μεσολόγγι	Βενιζέλου Ελευθερίου	1
Ναύπακτος	Φαλυσίου	1
Αγρίνιο	Βλαχοπούλου 13	1

Κοινωνικά Ιατρεία

Τα Κοινωνικά Ιατρεία δημιουργήθηκαν από εθελοντές ιατρούς, νοσηλευτές και όχι μόνο και δραστηριοποιούνται σε όλη την Ελλάδα. Οι Κοινωνικές οργανώσεις Αλληλεγγύης και οι Εκκλησίες συνεισφέρουν και συμμετέχουν ενεργά στο έργο που παράγουν. Οι περισσότερες μονάδες Υγείας δημιουργήθηκαν χωρίς τη βοήθεια του Κράτους ή επιδοτήσεων από αυτό αλλά από εθελοντές.

Επιπλέον, έχει δημιουργηθεί στο Διαδίκτυο μια ιστοσελίδα <www.nowdoctor.gr> που σκοπό έχει την δωρεάν αναζήτηση διαθέσιμων γιατρών σε όλη την Ελλάδα. Ενδεικτικά, μόνο τους πρώτους μήνες λειτουργίας της σελίδας, συμμετείχαν 2.300 ιατροί με 47 ειδικότητες σε 120 πόλεις της Χώρας μας. Εξυπηρετήθηκαν πάνω από 4.000 εγγεγραμμένοι ασθενείς στην ιστοσελίδα, οι οποίοι, έκαναν 500.000 κρατήσεις συνολικά.

Πηγή: http://www.enallaktikos.gr/kg15el_koinwnika-iatreia_t51.html

Κοινωνικό Ιατρείο-Πάτρα

Το Κοινωνικό Ιατρείο του Δήμου Πατρέων δημιουργήθηκε την Άνοιξη του 2012 με σκοπό την δωρεάν περίθαλψη όσων έχουν ανάγκη. Έχει εξυπηρετήσει περισσότερους από 400 ασθενείς και πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους πάνω από 50 εθελοντές ιατροί, νοσηλευτές και άλλοι. Το Κοινωνικό Ιατρείο στεγαζόταν στην πλατεία Εργατικών Κατοικιών στην Νέα Εθνική Οδό. Δυστυχώς, δεν λειτουργεί πλέον.

Πηγή:

<http://www.ispatras.gr/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%B%CF%8C-%CE%B9%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%BF/>

Κοινωνικό Ιατρείο-Πύργος

Το Κοινωνικό Ιατρείο Πύργου δημιουργήθηκε το Δεκέμβριο του 2013 και στεγάζεται στις εγκαταστάσεις του ΚΕΦΙΑΠ (πρώην ΚΕΚΥΑΜΕΑ).

Πηγή:

<https://www.ilialive.gr/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1/item/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B9%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%80%CF%8D%CF%81%CE%B3%>

Κοινωνικό Ιατρείο-Μεσολόγγι

Το Κοινωνικό Ιατρείο Μεσολογγίου εγκαινιάστηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2013 και λειτουργεί στις εγκαταστάσεις των πρώην Ιατρείων του ΙΚΑ.

Πηγή:

<http://www.agrinionews.gr/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B9%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B3%CE%B9/>

Κοινωνικό Ιατρείο-Ναύπακτος

Το Κοινωνικό Ιατρείο Ναυπάκτου βρίσκεται στην οδό Αθηνών 68.

Κοινωνικό Ιατρείο-Αγρίνιο

Το Κοινωνικό Ιατρείο του Αγρινίου στεγάζεται στην οδό Παλαμά Κωστή 20.

Γιατροί του Κόσμου

Είναι μία Μη Κυβερνητική Οργάνωση, η οποία, ιδρύθηκε το 1990. Η ένωση αυτή, είναι εδραιωμένη σε 15 χώρες τη Σουηδία, την Πορτογαλία, την Ολλανδία, το Λουξεμβούργο, τον Καναδά, την Ισπανία, την Ιαπωνία, την Αγγλία, την Αμερική, την Ελβετία, τη Γερμανία, τη Γαλλία, το Βέλγιο, την Αργεντινή και την Ελλάδα. Σκοπός των Γιατρών του Κόσμου είναι η βοήθεια κάθε ανθρώπου που το έχει ανάγκη ανεξαρτήτως. Η αμεροληψία και η ουδετερότητα αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά αυτής της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης.

Δραστηριοποιούνται τόσο εντός της Ελλάδας όσο και στο εξωτερικό προσφέροντας ιατρική βοήθεια σε ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες που δεν έχουν πρόσβαση στους Κρατικούς Φορείς Υγείας και δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να απευθυνθούν στους Ιδιωτικούς Φορείς Υγείας.

Πηγή: <http://mdmgreece.gr/our-mission/>

Πίνακας Κοινωνικών Ιατρείων

Πόλη	Διεύθυνση	Σύνολο
Πάτρα	Πλατεία Εργατικών Κατοικιών Ν.Ε.Ο.	2
Πύργος	ΚΕΦΙΑΠ (πρώην ΚΕΚΥΑΜΕΑ)	1
Μεσολόγγι	Πρώην Ιατρεία ΙΚΑ	1
Ναύπακτος	Αθηνών 68	1

Αγρίνιο	Παλαμά Κωστή 20	1
Γιατροί του Κόσμου-Πάτρα	Καποδιστρίου 92	2

Κοινωνικά Φαρμακεία

Τα Κοινωνικά Φαρμακεία αποτελούν άλλο ένα αξιοσημείωτο επίτευγμα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Σκοπό έχουν την φαρμακευτική περίθαλψη των ανασφάλιστων, τους άπορους και γενικότερα όλες τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού. Τα Κοινωνικά Φαρμακεία για να λειτουργήσουν χρειάζονται την εθελοντική εργασία ενός φαρμακοποιού και ενός υπαλλήλου του δήμου. Για να μπορέσει κάποιος να δεχτεί την προσφορά του φαρμακείου απαραίτητη προϋπόθεση είναι η επίδειξη κάρτας, η οποία εκδίδεται μέσω του Δήμου. Η διάρκεια ισχύς της κάρτας είναι ένας χρόνος εκτός και αν προκύψει ασφάλιση, διαφορετικά μετά την πάροδο των δώδεκα μηνών οι δικαιούχοι θα πρέπει να ξανακαταθέσουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά προκειμένου να προβούν στην επανέκδοση της κάρτας τους.

Πηγή: <http://www.pharmamanage.gr/%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CF%80%CE%AC%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1/229-%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BF#inline-auto151>

Κοινωνικό Φαρμακείο-Πάτρα

Το Κοινωνικό Φαρμακείο Πατρών άνοιξε το Μάιο του 2012 και στεγαζόταν στην πλατεία Εργατικών Κατοικιών στο Νέο Δρόμο μαζί με το Κοινωνικό Ιατρείο. Σκοπός του φαρμακείου ήταν η διανομή φαρμάκων σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού και σε ανασφάλιστους. Το Κοινωνικό Φαρμακείο διοικούταν από έναν εθελοντή φαρμακοποιό και έναν εθελοντή υπάλληλο του Δήμου.

Ο Δήμος είχε αναλάβει την παραχώρηση του χώρου καθώς και την κάλυψη των λειτουργικών του εξόδων. Ο Φαρμακευτικός όμιλος είχε αναλάβει πλήρως την διαχείριση του χώρου και την μεταφορά των φαρμάκων όπου κρινόταν απαραίτητο. Δυστυχώς, δεν λειτουργεί πια.

Πηγές: <http://begoulaki.gr/index.php/koinoniko-farmakeio>

https://www.facebook.com/pg/%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%A6%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%A0%CE%AC%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%82-363894947023818/about/?ref=page_internal

<http://fsax.gr/index.php/social-pharmacy>

Κοινωνικό Φαρμακείο-Πύργος

Το Κοινωνικό Φαρμακείο του Πύργου άνοιξε μαζί με το Κοινωνικό Ιατρείο το Δεκέμβριο του 2013 και στεγάζεται στις εγκαταστάσεις του ΚΕΦΙΑΠ (πρώην ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ).

Πηγή:

<https://www.ilialive.gr/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1/item/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B9%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%80%CF%8D%CF%81%CE%B3%>

Κοινωνικό Φαρμακείο-Αγρίνιο

Το Κοινωνικό Φαρμακείο του Αγρινίου βρίσκεται στην οδό Κωστή Παλαμά 20. Σκοπός του είναι να συμβάλλει στην βελτίωση της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Εξυπηρετεί μηνιαίως τουλάχιστον 100 άτομα, τα οποία ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού όπως άστεγους, άπορους και άνεργους. Παρέχει υγειονομικό υλικό και παραφαρμακευτικά προϊόντα. Τα προϊόντα, τα οποία διαθέτονται δωρεάν προέρχονται από χορηγίες φαρμακοβιομηχανιών καθώς επίσης και από τοπικούς φαρμακευτικούς συλλόγους. Επιπλέον, αξιοσημείωτη είναι και η προσφορά των εθελοντών και των συλλογικών φορέων.

Πηγή: http://www.enallaktikos.gr/kg15el_koinwniko-iatreio-farmakeio-dimoy-agriniouy_a1396.html

Πίνακας Κοινωνικών Φαρμακείων

Πόλη	Διεύθυνση	Σύνολο
Πάτρα	Πλατεία Εργατικών Κατοικιών Ν.Ε.Ο.	1

Πύργος	ΚΕΦΙΑΠ (πρώην ΚΕΚΥΑΜΕΑ)	1
Αργίριο	Κωστή Παλαμά 20	1

Τράπεζα Τροφίμων

Ο Γεράσιμος Βασιλόπουλος ίδρυσε την πρώτη Τράπεζα Τροφίμων το 1995 στην Αθήνα και ήδη μετράει 23 χρόνια λειτουργίας και προσφοράς. Αυτή τη στιγμή, έχει παραπάνω από 300 μέλη τα οποία εργάζονται καθημερινά προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες των ευπαθών ομάδων πληθυσμού. Όλα αυτά τα χρόνια λειτουργίας της Τράπεζας Τροφίμων έχουν διακινηθεί πάνω από 16.300 τόνους προϊόντων με σκοπό την καταπολέμηση της πείνας. Επιπλέον, έχει συνεργαστεί με περισσότερα από 430 συσσίτια και ιδρύματα καθώς επίσης και μεμονωμένες οικογένειες. Όλα τα προϊόντα προέρχονται από δωρεές καθώς πάνω από 80 εταιρείες στηρίζουν την Τράπεζα Τροφίμων συστηματικά. Τα προϊόντα αυτά, μπορεί να είναι τρόφιμα, αναψυκτικά, καθαριστικά και είδη πρώτης ανάγκης.

Η Τράπεζα Τροφίμων έχει την δυνατότητα να μοιράσει μεγάλη ποσότητα προϊόντων της ακόμα και 2-3 μέρες πριν την αναγραφόμενη ημερομηνία λήξης τους τόσο σε ιδρύματα όσο και σε συσσίτια. Στόχος της είναι η κάλυψη των βασικών αναγκών των ευάλωτων ομάδων πληθυσμού με κατάλληλα προς κατανάλωση τρόφιμα. Στεγάζεται σε ένα χώρο 1.500 τ. μ. με αποθήκη δύο ορόφων, διαθέτει θαλάμους κατάψυξης και ψύξης και φυσικά όλο τον απαραίτητο τεχνικό εξοπλισμό. Με την πάροδο των χρόνων λειτουργίας της δεν έχει δεχτεί καμία χρηματική βοήθεια από το Κράτος αλλά βασίζεται απόλυτα σε εθελοντές και στις δωρεές.

Πηγή: <http://www.traptrof.gr/>

Συσσίτια

Τα συσσίτια και οι Κοινωνικές και Συλλογικές Κουζίνες εξαπλώνονται συνεχώς σε όλη την Ελλάδα. Πλέον μετράει πάνω από 200 αυτοδιαχειριζόμενοι κοινωνικοί χώροι που λειτουργούν Κοινωνικές Κουζίνες με σκοπό την εξυπηρέτηση των ευπαθών ομάδων πληθυσμού. Τα συσσίτια κυρίως μοιράζονται σε προαύλια εκκλησιών.

Πηγή: http://www.enallaktikos.gr/kg15el_syssitia-koinwnikes-sylogikes-koyzines_t49.html

Συσσίτια-Πάτρα

Τα Κοινωνικά Συσσίτια στην Πάτρα διοργανώθηκαν από τις Τοπικές αρχές, τους Κοινωνικούς φορείς, τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τις επιχειρήσεις και τους ευαίσθητους

δημότες. Ποιο συγκεκριμένα, τα Κοινωνικά Συσσίτια Πατρών παρέχουν τροφή σε άπορους και αστέγους. Επιπλέον, συλλέγει προϊόντα από εργαστήρια και βιοτεχνίες τροφίμων όπως και από εθελοντές πολίτες. Τα συσσίτια προσφέρουν φαγητό σε τουλάχιστον 150 άτομα που το έχουν ανάγκη ημερησίως. Τα Κοινωνικά Συσσίτια ακολουθούν συγκεκριμένη πολιτική προκειμένου να προσελκύσουν εθελοντές. Επίσης, επικεντρώνεται στην ψυχοκοινωνική ενδυνάμωση των ωφελούμενων.

Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες της Πάτρας σε συνδυασμό με την Ιερά Μητρόπολη της Πάτρας επιλέγουν τους αστέγους και τους άπορους που θα τους διανέμεται καθημερινά το συσσίτιο. Τα συσσίτια ακολουθούν συγκεκριμένη πολιτική δικτύωσης προκειμένου να δημιουργήσουν συνεργασίες με τοπικές επιχειρήσεις παραγωγής τροφίμων για τη συλλογή των απαραίτητων προϊόντων.

Το Κοινωνικό Συσσίτιο στελεχώνεται από διοικητικό προσωπικό, εργατικό και προσωπικό Κοινωνικών Επιστημών με σκοπό την ψυχο-κοινωνική εμπύχωση των ωφελούμενων. Η εθελοντική προσφορά διακρίνεται σε τρόφιμα και εργασία.

Πηγή: http://www.patrasos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=55:2014-01-30-16-37-57&catid=34:1&Itemid=55

Συσσίτια Ιεράς Μητρόπολης Πατρών

Το συσσίτιο της Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών δημιουργήθηκε τη Δευτέρα 28 Νοεμβρίου 2016 και στεγάζεται στην οδό Φιλοποίμενος 27. Πρόκειται για ένα τριώροφο κτίριο που στο ισόγειο στεγάζεται το Κοινωνικό Συσσίτιο και οι υπόλοιποι 3 όροφοι λειτουργούν ως φοιτητικές εστίες για άπορους φοιτητές. Το κτήριο το χρησιμοποιούσαν οι τοπικές εφημερίδες «Εθνικός κήρυξ» και «Ημερήσιος κήρυξ» και αργότερα το εξαγόρασε η Ιερά Μητρόπολη από την οικογένεια Βρη.

Το Κοινωνικό Συσσίτιο της Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών ονομάστηκε <<Άρτος Αγάπης>>. Το έργο υλοποιήθηκε από χρήματα που προσέφερε ο λαός στην εκκλησία και συντηρείται από όσα συνεχίζει να προσφέρει.

Η Ιερά Μητρόπολη συνιστά στους δικαιούχους να προσκομίσουν τα ανάλογα δικαιολογητικά στην οδό Βότση 34 στο 1^ο όροφο, που είναι τα κεντρικά τους γραφεία, προκειμένου να τους χορηγηθεί η αντίστοιχη κάρτα συσσιτίου. Δικαίωμα κάρτας έχουν όσοι είναι άστεγοι, άποροι και γενικά αδυνατούν να καλύψουν τις διατροφικές τους ανάγκες ανεξαρτήτως καταγωγής.

Ο <<Άρτος Αγάπης>> προσφέρει τεράστια βοήθεια στους ανθρώπους που αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις βασικές ανάγκες προκειμένου να επιβιώσουν. Το συσσίτιο δεν βασίζεται μόνο στην μέγεθος των μερίδων φαγητού αλλά και στην ποιότητα και γι' αυτό ακριβώς το λόγο η εκκλησία έχει προσλάβει δύο επαγγελματίες μάγειρες με στόχο το φαγητό που μοιράζεται να είναι ισάξιο ποιοτικά και ποσοτικά με αυτό των σπιτιών μας. Οι πολίτες της Πάτρας στηρίζουν το κίνημα της ενορίας με όποιο τρόπο μπορούν είτε εθελοντικά, είτε δωρίζοντας τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης, είτε με τη δωρεά χρημάτων με σκοπό την βοήθεια του συσσιτίου. Σε ένα άρθρο της εφημερίδας Γνώμη, ο Σεβασμιότατος τονίζει πόσο σημαντική είναι η βοήθεια του κόσμου. << ...η λειτουργία του Συσσιτίου στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στους δωρητές, οι οποίοι προσφέρουν είτε οικονομική βοήθεια είτε προϊόντα, τα οποία χρειάζονται για την παρασκευή των γευμάτων.>>.

Πηγές: <http://tempo24.news/eidisi/101171/artos-agapis-gia-toys-aporouys-sympolites-mas-egkainia-gia-ti-nea-domi-koinonikoy>

<http://ikivotos.gr/post/3917/koinwniko-syssitio-egkainiasthke-sthn-mhtropolh-patrwn>

<https://www.gnomip.gr/index.php/component/k2/item/53611-patra-o-artos-agapis-egine-kathimerini-oikogeneiaki-thalpori-gia-ekatontades-sympolites-mas>

Συσσίτια-Αγρίνιο

Τα συσσίτια του δήμου Αγρινίου δημιουργήθηκαν από τον Ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου στις 11 Δεκεμβρίου 2011. Φροντίζουν καθημερινά 252 οικογένειες και οι μερίδες που μοιράζουν είναι από 250 μέχρι 280. Το συνολικό έργο προσφοράς του συσσιτίου του Αγρινίου καταγράφεται σε 263.200 μερίδες φαγητό, ρουχισμό σε 2.500 ανθρώπους που έχουν ανάγκη, 2.000 μαθητές με σχολικό υλικό, παροχή δωρεάν λογοθεραπείας σε 100 παιδιά όπως επίσης και 2.000 εγγεγραμμένους μαθητές στο Κοινωνικό Φροντιστήριο.

Πηγή: <http://www.agriniolike.gr/2017/12/263200.html>

Στέγαση αστέγων

Στέγαση αστέγων-Πάτρα

Στην Πάτρα αυτήν την στιγμή τρέχει ένα πρόγραμμα <<Στέγαση και Επανένταξη αστέγων>>, το οποίο δημιουργήθηκε και υλοποιείται από ένα σωματείο Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα Πρόληψης και Προαγωγής Υπηρεσιών Υγείας ΙΚΕΛΟΣ. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Εργασίας. Μέχρι τώρα έχει εξασφαλίσει

σπίτι και εργασία σε άτομα που άνηκαν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Το σωματείο του ΙΚΕΛΟΥ αποτελείται από τα άτομα της διοίκησης του, τους επιστημονικούς συνεργάτες και τους εθελοντές.

Το σωματείο ΙΚΕΛΟΣ βασίζεται στην προσφορά στον συνάνθρωπο και έχει ως στόχο την δημιουργία μιας καλύτερης ζωής για όσους έχουν ανάγκη. Πιο συγκεκριμένα, ο σύλλογος δίνει βάση στην Υγεία τόσο των ανήλικων όσο και των ενήλικων μελών της. Στον τομέα της Υγείας υπάγεται και η Ψυχική Υγεία, ο αυτισμός, οι εξαρτήσεις κ. α. Ένας ακόμα στόχος του ΙΚΕΛΟΥ είναι η ευαισθητοποίηση του κόσμου και η εξάπλωση της ιδέας του εθελοντισμού και η σημασία των παραπάνω στην Υγεία. Ένας τρόπος βελτίωσης της Δημόσιας Υγείας είναι η υλοποίηση προγραμμάτων Πρόληψης και Αγωγής Υγείας. Επιπλέον, έχουν ως σκοπό την ενσωμάτωση των ατόμων με προβλήματα υγείας σε κατάλληλες ομάδες αρμόδιες για την επίλυση του εκάστοτε προβλήματος. Επίσης, άλλος ένας στόχος είναι η δημιουργία ειδικών μονάδων όπως κέντρα ημέρας, ξενώνες και κινητές μονάδες για την αντιμετώπιση προβλημάτων Υγείας τόσο ψυχολογικών όσο και παθολογικών για ενήλικους και ανήλικους. Ο ΙΚΕΛΟΣ προσπαθεί να βελτιώσει τη ζωή των ασθενέστερων ομάδων πληθυσμού σε κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό επίπεδο ζωής. Επιπροσθέτως, προσφέρει εκπαίδευση σε ανήλικους και ενήλικους μέσω της δημιουργικής απασχόλησης. Με λίγα λόγια, το σωματείο επικεντρώνεται με κάθε τρόπο στην προσφορά ποιότητας ζωής με κάθε δυνατό μέσο των αδύναμων πολιτών και των ευπαθών ομάδων πληθυσμού.

Το πρόγραμμα <<Στέγαση και Επανένταξη>>, επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού καθώς θεωρούν ότι αυτές έχουν ποιο άμεση ανάγκη να επανενταχθούν στην κοινωνία και να είναι ανεξάρτητοι. Τα άτομα που βρίσκονται σε Κοινωνικούς Ξενώνες Αστεγών, Ξενώνες Ύπνου ή χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες που προσφέρει το Ανοιχτό Κέντρο Ημέρας Αστεγών είναι μία ευπαθή ομάδα πληθυσμού, στην οποία, απευθύνεται ο ΙΚΕΛΟΣ. Επίσης, οι οικογένειες ή τα άτομα που καταχωρημένα ως άστεγα από την Κοινωνική Πρόνοια και τις Κοινωνικές Υπηρεσίες του Δήμου έχουν δικαίωμα να λάβουν μέρος στην προσφορά του Σωματείου. Επιπλέον, οι γυναίκες που έχουν υποστεί βία και μένουν σε ξενώνες γυναικών αποτελούν ευπαθή ομάδα. Τέλος, ενήλικοι που διαμένουν σε Δομές Παιδικής Προστασίας και δεν σπουδάζουν έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Το πρόγραμμα του ΙΚΕΛΟΥ έχει δύο βασικούς στόχους. Πρώτον, την άμεση εξασφάλιση στέγης μέσω των υπηρεσιών παροχής στέγης και κοινωνικής φροντίδας. Δεύτερον, την Κοινωνική αποκατάσταση του ατόμου μέσα από την εργασιακή επανένταξη.

Πηγή: <https://www.patrasevents.gr/article/321057-patra-parousiastike-to-programma-stegasi-ke-epanentaksi-astegon>

Παλαιό Αρσάκειο Πατρών

Το Παλαιό Αρσάκειο Πατρών είναι ένα κτίριο σχολείου το οποίο στεγάζεται στο κέντρο της Πάτρας και πιο συγκεκριμένα στην οδό Μαιζώνος 19. Το σχολείο έκλεισε πριν χρόνια όμως το κτίριο παρέμεινε και μετατράπηκε σε ξενώνα αστέγων που διαθέτει ζεστό μπάνιο και τροφή καθώς επίσης και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη αφού συνεργαζόταν με το Κοινωνικό Ιατρείο και Κοινωνικό Φαρμακείο Πατρών. Λειτουργεί από τις 8 το απόγευμα έως και τις 8 το πρωί.

Πηγή: <http://www.thebest.gr/news/index/viewStory/472618>

<http://tempo24.news/eidisi/159388/patra-anoikto-to-ypnotirio-gia-toys-astegoys-sto-arsakeio-kai-tin-prototronia>

Πίνακας-Στέγηση Αστέγων

Πόλη	Διεύθυνση	Σύνολο
Πάτρα		2
Πάτρα-Παλαιό Αρσάκειο	Μαιζώνος 19	2

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) είναι ένας οργανισμός που λειτουργεί ξεχωριστά από το κράτος και ελέγχεται από νομικά ή φυσικά πρόσωπα. Έχει σαν στόχο την κοινωνική προσφορά και βοήθεια σε πολίτες που τη χρειάζονται.

Πηγές :<http://www.cna.gr/stories/ti-ine-akrivos-mko-mi-kyvernitikes-organosis/>

Praksis

Η Praksis είναι μια ομάδα με σκοπό την ιατρική και ανθρωπιστική βοήθεια. Πρόκειται για μία Μη Κυβερνητική Οργάνωση σε εθνικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα επικεντρώνεται στην Αθήνα, στην Κεντρική Μακεδονία, στη Μυτιλήνη και στην Πάτρα. Στόχος αυτής της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης είναι η υπεράσπιση των ίσων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κυρίως των ευπαθών ομάδων πληθυσμού.

Η Praksis λειτουργεί βάση συγκεκριμένου πλάνου δράσης. Αρχικά, η πρόληψη είναι η καλύτερη θεραπεία για την αντιμετώπιση του εκάστοτε προβλήματος. Στη συνέχεια, η πρόληψη δυστυχώς δεν είναι πάντα αρκετή, οπότε, όταν αντιμετωπίζεται κάποιο πρόβλημα

ή καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων η Praksis επεμβαίνει με την άμεση υποστήριξη των ατόμων αυτών. Τέλος, ασκείται η ανάλογη πίεση για την αποκατάσταση των δικαιωμάτων όσων έχουν καταπατηθεί.

Η Praksis πρωτοξεκίνησε τον Οκτώβριο του 1996 και από τότε έχει κατορθώσει να αποκαταστήσει πολλές αδικίες. Υπάρχουν ποίκιλα προγράμματα που ξεκίνησαν και υλοποιήθηκαν από αυτήν την Οργάνωση. Το διαφορετικό με αυτήν την ομάδα είναι ότι δεν επικεντρώνεται σε μία μειονότητα αλλά δρα ανεξαρτήτως φυλής, θρησκείας, σεξουαλικής ταυτότητας, πολιτικής, χρώματος κ.τ.λ. Δεν επικεντρώνεται δηλαδή σε μια συγκεκριμένη ομάδα πληθυσμού αλλά ευεργετεί τόσο Έλληνες όσο και μετανάστες, άπορους, άστεγους, ανασφάλιστους, κρατούμενους και πρώην φυλακισμένους, θύματα σωματεμπορίας, φορείς σεξουαλικών μεταδιδόμενων ασθενειών, οικονομικά ασθενή άτομα κ.α.

Βασικές Υπηρεσίες

Η Μη Κυβερνητική Οργάνωση Praksis δρα και προστατεύει όλους όσους έχουν ανάγκη ανεξαρτήτως του ποιοι είναι και από που. Σημασία έχει ότι είναι όλοι άνθρωποι με τα ίδια δικαιώματα και με τις ίδιες ανάγκες για επιβίωση. Ακριβώς, επειδή επικεντρώνεται σε ποίκιλες ομάδες πληθυσμού έχει εξασφαλίσει την παροχή διάφορων υπηρεσιών έτσι ώστε να μπορούν να καλύψουν διαφορετικές ανάγκες κάθε φορά. Οι υπηρεσίες που παρέχει είναι όλες δωρεάν και άμεσες.

- Ιατροφαρμακευτική κάλυψη.
- Υπηρεσίες Υγείας (καθαρά ρούχα, μπάνιο κ.τ.λ.)
- Υποστήριξη από εξειδικευμένους ψυχολόγους.
- Κοινωνική Υποστήριξη.
- Εργασιακός προσανατολισμός και εύρεση εργασίας.
- Νομική βοήθεια.
- Οικονομική βοήθεια για την κάλυψη των βασικών τους αναγκών μέσα από συγκεκριμένα προγράμματα.
- Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες που αφορούν την μεταφορά ατόμων.
- Διαμονή.

Πηγή: <https://www.praksis.gr/el/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CE%B9%CE%BC%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5>

Κίνηση Υπεράσπισης Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών

Τον Οκτώβριο του 2007 δημιουργήθηκε η Κίνηση Υπεράσπισης Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών. Πρόκειται για μία εθελοντική ομάδα της οποίας ο λόγος δημιουργίας ήταν οι άθλιες συνθήκες ζωής των μεταναστών και οι τρόποι που προσπαθούσαν να τους διώξουν. Πρόκειται για μία συλλογικότητα, στην οποία, όλα τα μέλη είναι ισότιμα.

Στόχοι

- Η δημιουργία ξενώνων μέσα στην Πάτρα.
- Η χορήγηση ασύλου προκειμένου οι μετανάστες να μπορούν να ταξιδέψουν νόμιμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Η κατοχύρωση των ισότιμων δικαιωμάτων τόσο των μεταναστών όσο και των προσφύγων.

Πηγή: <http://www.kinisiptaras.gr/>

Κεφάλαιο 3: Δομές Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στη Δυτική Ελλάδα και ο ρόλος τους στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών

Ημιδομημένη Συνέντευξη

Η πιο διαδεδομένη μέθοδος συλλογής πληροφοριών είναι η συνέντευξη. Στόχος της συνέντευξης είναι η συλλογή δεδομένων του συνεντευκτή από τον ερωτώμενο. Στην ημιδομημένη συνέντευξη ο συνεντευκτής έχει προετοιμάσει κάποιες ερωτήσεις κλειστού τύπου και ανάλογα με τις απαντήσεις του ερωτώμενου προσαρμόζει τις ερωτήσεις. Πρόκειται για μία ευέλικτη μέθοδο συνέντευξης, καθώς, ο συνεντευκτής έχει την δυνατότητα να αλλάξει τη σειρά των ερωτήσεων και να προσθέσει καινούργιες.

Πηγή:

<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/NURS239/%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%9A%CE%91%CE%94%CE%94%CE%91%2%CE%BF%20%CE%9A%CE%95%CE%A6%CE%91%CE%9B%CE%91%CE%99%CE%9F%20%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%9F%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%CE>

Κοινωνικό Παντοπωλείο-Πάτρα

Η Τράπεζα Τροφίμων ιδρύθηκε το 1999 με στόχο την ανάγκη υποστήριξης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων πληθυσμού. Το 2014 εξελίχθηκε σε Κοινωνικό Παντοπωλείο. Στη δομή αυτή εργάζονται δύο Κοινωνικοί Λειτουργοί και ένας Διοικητικός Υπάλληλος. Αυτή την στιγμή εξυπηρετούν 390 νοικοκυριά, στα οποία χορηγείται κάρτα με διάρκεια ενός χρόνου. Παράλληλα, με το Κοινωνικό Παντοπωλείο 3 φορές την εβδομάδα διοργανώνουν συσσίτια για τους μετανάστες που στεγάζονται στην ΑΒΕΞ.

Όλοι οι υπάλληλοι πληρώνονται από το Δήμο όπως και τα λειτουργικά έξοδα. Τα είδη που μοιράζονται καλύπτονται επίσης από το Δήμο με εξαίρεση κάποιες δωρεές εθελοντών και ελάχιστες χορηγίες από εταιρείες. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν είναι ότι για να συνεχιστεί το έργο τους χρειάζονται περισσότεροι υπάλληλοι. Έχουν δεχτεί κριτική επειδή βοηθάνε μετανάστες και Ρομά.

Για το μέλλον εκτός από την συνέχεια της λειτουργίας τους σχεδιάζουν να ανοίξουν ένα Κοινωνικό Φαρμακείο, στο οποίο, θα δουλεύουν ένας Κοινωνικός Λειτουργός, ένας Διοικητικός Υπάλληλος και ένας Φαρμακοποιός. Τα λειτουργικά έξοδα του Φαρμακείου θα καλύπτονται από το Δήμο.

(Κα Βάλια Αλεξανδρίδη, Υπεύθυνη Γραφείων και Κοινωνικής Μέριμνας/ Κοινωνική Λειτουργός, 02/04/2018)

Κοινωνικό Παντοπωλείο-Μεσολόγγι

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο Μεσολογγίου ιδρύθηκε στις 22 Ιανουαρίου 2018. Μέχρι στιγμής έχει δύο στελέχη έναν οικονομολόγο και μία βοηθό προσωπικού, οι οποίοι πληρώνονται μέσω κάποιας χρηματοδότησης ΕΣΠΑ. Δυστυχώς, δεν υπάρχει η αναμενόμενη ανταπόκριση γιατί υπάρχουν κάποια γραφειοκρατικά προβλήματα και εκτός αυτού το κοινό δεν ανταποκρίνεται πλήρως καθώς το Κοινωνικό Παντοπωλείο άνοιξε πολύ πρόσφατα και ακόμα είναι υπό κατασκευή. Τα είδη που θα διανέμονται μέσα από το Κοινωνικό Παντοπωλείο προέρχονται από εταιρείες, εθελοντές και σούπερ μάρκετ. Το Κοινωνικό Παντοπωλείο απευθύνεται σε όλους όσους πληρούν τα απαραίτητα κριτήρια όπως χαμηλή φορολογική δήλωση, Ε1, Ε9 και αν είναι μετανάστες να μην παίρνουν κάποιο επίδομα από το Κράτος.

(Κα Νικολοπούλου, Βοηθός Προσωπικού, 07/03/2018)

Κοινωνικό Παντοπωλείο, Μαγειρείο-Ναύπακτος

Το Κοινωνικό Παντοπωλείο και το Μαγειρείο Ναυπάκτου ιδρύθηκαν το 1998. Το Μαγειρείο απευθύνεται σε υπερήλικες και κατάκοιτους που δεν παίρνουν προϊόντα από το Κοινωνικό Παντοπωλείο. Διανέμονται 20 μερίδες ημερησίως. Το Μαγειρείο βασίζεται μόνο σε εθελοντές και ως προς την κάλυψη των προϊόντων και ως προς την εργασία. Το Κοινωνικό Παντοπωλείο βασίζεται τόσο σε εθελοντές όσο και σε χορηγίες από το Δήμο. Όλα τα λειτουργικά έξοδα καλύπτονται από το Κράτος. Το Μαγειρείο και το Κοινωνικό Παντοπωλείο απευθύνεται σε όσους έχουν ανάγκη είτε είναι μετανάστες, είτε είναι πρώην φυλακισμένοι, είτε είναι απλοί πολίτες.

(Κα Σπούκη, Εποπτεία-Συνεργασία με Μαγειρείο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, 12/03/2018)

Γιατροί του Κόσμου

Η Μη Κερδοσκοπική Οργάνωση ιδρύθηκε στην Πάτρα το Σεπτέμβριο του 2012 και στεγάζεται στην οδό Παναχαϊκού 50 και Καποδιστρίου στον 1^ο όροφο. Εξυπηρετεί

καθημερινά 30 με 40 άτομα εκ των οποίων κάποιοι είναι μετανάστες, κάποιοι Ρομά και γενικότερα άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Ο σκοπός αυτής της ομάδας είναι η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη όσων δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να ανταπεξέλθουν.

Αυτή την στιγμή, η Οργάνωση απαρτίζεται από πέντε έμμισθους υπαλλήλους που πληρώνονται μέσα από προγράμματα του εξωτερικού όπως και όλα τα λειτουργικά τους έξοδα. Μία νοσηλεύτρια, ένας παιδίατρος, ένας ψυχολόγος, μία Κοινωνική Λειτουργός και ένας παθολόγος αποτελούν το μόνιμο προσωπικό των Γιατρών του Κόσμου καθώς επίσης και οι εθελοντές οι οποίοι βοηθάνε αφιλοκερδώς. Τα φάρμακα που χρησιμοποιούν και χορηγούν προέρχονται μέσα από δωρεές του κόσμου.

Οι δραστηριότητες που διοργανώνουν οι Γιατροί του Κόσμου είναι διάφορες. Αρχικά, επισκέπτονται συχνά τους χώρους που μένουν οι μετανάστες όπως είναι η ΑΒΕΞ και το παλιό εργοστάσιο του Λαδόπουλου και καταγράφουν τις ανάγκες που υπάρχουν, τον αριθμό των ατόμων, των εθνικοτήτων και των ηλικιών που συγκεντρώνονται εκεί. Στη συνέχεια, παρέχουν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε όσους την χρειάζονται και μοιράζουν προϊόντα κοινωνικής Υγείας. Όσοι μετανάστες χρειάζονται νομική βοήθεια σε συνεργασία με τον Ερυθρό Σταυρό συμβουλευονται κάποιον δικηγόρο. Επιπλέον, έχει δημιουργηθεί ένα πρόγραμμα αναζητήσεων μαζί με τον Ερυθρό Σταυρό μέσα στο οποίο καταγράφονται οι αγνοούμενοι και τυπώνονται αφίσες σε περίπτωση που κάποιος γνωρίζει κάτι. Επίσης, προσφέρουν ρούχα, τρόφιμα και άλλα είδη πρώτης ανάγκης στις ελληνικές οικογένειες που δεν μπορούν να ανταποκριθούν οικονομικά στην καθημερινότητα.

Το έργο τους προβάλλεται μόνο μέσα από τα μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και από την επίσημη ιστοσελίδα τους στο διαδίκτυο. Δεν έχουν δεχτεί κριτική επειδή βοηθάνε μετανάστες καθώς βοηθάνε όλους όσους έχουν ανάγκη ανεξαρτήτως εθνικότητας. Αντιθέτως, η αναγνώριση του έργου τους και οι ευχαριστίες που δέχονται είναι πολλές. Παρ' όλα αυτά, αντιμετωπίζουν κάποιες φορές δυσκολίες με την εύρεση των αντίστοιχων φαρμάκων που χρειάζονται κάθε φορά.

Στο μέλλον, σχεδιάζουν να συνεχίσουν την λειτουργία της Οργάνωσης τους και να συνεργαστούν με εξωτερικά ιατρεία και ιατρούς προκειμένου να προσφέρουν μεγαλύτερη βοήθεια.

(Κα Σαμαντά Έφη, Κοινωνική Λειτουργός και Υπεύθυνη των Ιατρείων Γιατροί του Κόσμου, 29/03/2018)

Συσσίτιο-Ιερά Μητρόπολη Πατρών

Το συσσίτιο της Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών λειτούργησε για πρώτη φορά στις 25 Δεκεμβρίου 2016. Εξυπηρετεί καθημερινά 300 άτομα και στόχος τους είναι να εξυπηρετούν συνανθρώπους τους που δεν έχουν τροφή. Στη συγκεκριμένη δομή εργάζονται δύο έμμισθοι μάγειρες και οι υπόλοιποι που συμμετέχουν είναι εθελοντές κάθε ηλικίας που θέλουν να βοηθήσουν όσους έχουν ανάγκη. Υπάρχει μεγάλη ανταπόκριση από τον κόσμο που θέλει να συμμετέχει. Όλα τα τρόφιμα, τα λειτουργικά έξοδα και οι μισθοί καλύπτονται από την εκκλησία. Η Μητρόπολη Πατρών δεν εξασφαλίζει μόνο την διατροφή σε όσους τη χρειάζονται αλλά στο χώρο υπάρχει επίσης μία Κοινωνική Λειτουργός, η οποία, παρέχει ψυχολογική στήριξη και σε συνδυασμό με την εκκλησία παράγει μεγάλο έργο.

Επιπλέον, βοηθάει ανθρώπους που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας, αγοράζουν σχολικά είδη στα παιδιά που οι γονείς τους αδυνατούν να ανταπεξέλθουν, χαρίζουν παιχνίδια τα Χριστούγεννα και προσπαθούν να αποκαταστήσουν όσους είναι άνεργους βρίσκοντας τους εργασία. Αξιοσημείωτη είναι η βοήθεια που δίνουν στους μετανάστες προσφέροντας τους τρόφιμα σε κονσέρβες, τα οποία, μπορούν να τα μαγειρέψουν οι ίδιοι. Σε συνεργασία με την αστυνομία δίνουν στους μετανάστες που έχουν άδεια παραμονής καθαρά ρούχα και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Οι πράξεις τους αναγνωρίζονται και δεν υπάρχει κριτική αλλά ευχαριστήρια ανταμοιβή.

Το έργο τους προβάλλεται μέσα από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και μέσα από το κανάλι Λύχνος. Το συσσίτιο της Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών σχεδιάζει για το μέλλον την συνέχεια της σωστής λειτουργίας τους και έχοντας γνώση ότι η ανάγκη του κόσμου είναι ακόρεστη θα προσπαθήσουν να βοηθήσουν ακόμα περισσότερα άτομα δίνοντας έμφαση τόσο στην ποιότητα όσο και στην ποσότητα του συσσιτίου.

(Πρωτοσύγκελος Αρτέμιος, Υπεύθυνος Συσσιτίου, 28/03/2018)

Συσσίτιο-Αγρίνιο

Το συσσίτιο Αγρινίου διοργανώνεται από τον Ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου και δημιουργός αυτού είναι ο πατέρας Κωνσταντίνος Καντάνης. Εξυπηρετεί καθημερινά περίπου 220 άτομα και σκοπός του είναι να βοηθήσουν όσους έχουν ανάγκη. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν είναι ότι επειδή τα προϊόντα προέρχονται από προσφορές και από τον ναό κάποιες φορές υπάρχει έλλειψη αγαθών. Στο συσσίτιο αυτό βοηθούν γυναίκες εθελόντριες. Ο Ναός καλύπτει όλα τα λειτουργικά έξοδα που προκύπτουν. Επίσης, ταυτόχρονα με το συσσίτιο η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου λειτουργεί και Κοινωνικό

Φροντιστήριο, μαθήματα μουσικής και δημοτικών χορών και βοηθάει στο τμήμα στήριξης φυλακισμένων. Το έργο που παράγεται βρίσκει ανταπόκριση τόσο στους εθελοντές όσο και σε όσους έχουν ανάγκη. Το συγκεκριμένο συσσίτιο, δεν ενδιαφέρεται για την προβολή παρ' όλα αυτά υπάρχει ένας λογαριασμός στο facebook και μια ιστοσελίδα στο διαδίκτυο, οι οποίες, ενημερώνονται ανά διαστήματα. Επιπλέον, σε συνδυασμό με την αστυνομία βοηθάνε μετανάστες προσφέροντας συσσίτια όποτε τους δίνεται η ευκαιρία.

(Κα Παπακώστα, Υπεύθυνη Γενικών Καθηκόντων-Προμηθειών-Μερίδων, 15/03/2018)

Παλιό Αρσάκειο Πατρών

Το Παλιό Αρσάκειο Πατρών λειτουργεί τα τελευταία 5 χρόνια άτυπα σαν υπνωτήριο ανά διαστήματα τους χειμερινούς μήνες, εάν η θερμοκρασία είναι χαμηλότερη των 6 βαθμών Κελσίου. Επιπλέον, ανοίγει κατ' εξαίρεση όταν υπάρχει κάποιος άρρωστος ή τραυματισμένος μετανάστης και έχει ανάγκη από τη βοήθεια τους αφού έχει πάρει εξιτήριο από το νοσοκομείο.

Το προσωπικό που έχει αυτή η Δομή Στέγασης Αστέγων είναι έμμισθο από το Δήμο και τα λειτουργικά τους έξοδα καλύπτονται επίσης από το Δήμο. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν είναι το μη σταθερό και μόνιμο προσωπικό, παρ' όλα αυτά, δεν στηρίζονται στην προσφορά των εθελοντών αλλά στο προσωπικό που ορίζει ο Δήμος. Το έργο που παρέχουν σε όσους έχουν ανάγκη δεν προβάλλεται γιατί στηρίζεται στην ήδη υπάρχουσα ανάγκη των πολιτών για διαμονή και επιβίωση, γι' αυτό το λόγο δεν υπάρχει επίσημη ιστοσελίδα πέρα από τα τηλέφωνα που είναι αναρτημένα στο διαδίκτυο. Το υπνωτήριο λειτουργεί όποτε ανοίγει από τις 8 το βράδυ έως τις 8 το πρωί και ο κόσμος μπορεί να προσέλθει από τις 8 έως τις 10 το βράδυ. Εκεί παρέχεται ζεστό μπάνιο, διατροφή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

(Κα Τράκα, Υλοποίηση Κοινωνικής Πολιτικής Δήμου, 21/03/2018)

Praksis

Η Praksis είναι μία Μη Κερδοσκοπική Οργάνωση, η οποία, ιδρύθηκε στην Πάτρα το 2011. Σκοπός της είναι να βοηθάει μετανάστες και να προστατεύει τα δικαιώματά τους με κάθε τρόπο. Στην Πατρών Κλάους 244 στεγάζεται ένας ξενώνας από το 2014, στον οποίο, μένουν παιδιά από 14 έως 17 χρονών. Σήμερα μένουν 27 ανήλικοι μετανάστες. Η συγκεκριμένη Οργάνωση προσφέρει μακροχρόνια φιλοξενία και αναλαμβάνει την μεταφορά ανηλίκων σε άλλες χώρες προκειμένου να βρουν συγγενείς τους με στόχο την επανένωση τους. Οι

ανήλικοι όταν μπαίνουν στο ξενώνα δεν γνωρίζουν την γλώσσα παρ' όλα αυτά ακολουθούν κανονικά το πρόγραμμα επανένταξης και πηγαίνουν στο σχολείο.

Στο σχολείο τα παιδιά της στέγασης αντιμετωπίζουν πρόβλημα με την γλώσσα και τη ροή παρακολούθησης μαθημάτων. Επίσης, τα παιδιά αυτά επειδή έχουν αντιμετωπίσει δύσκολες καταστάσεις στις χώρες τους και στη διαδρομή του ταξιδιού τους μέχρι να φτάσουν εδώ, τους είναι δύσκολο να μπουν σε μία τάξη και να παρακολουθήσουν μαθήματα 7 ωρών.

Η δομή χρηματοδοτείται από προγράμματα χρηματοδότησης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Μετανάστευσης, όπως και τα λειτουργικά έξοδα του ξενώνα. Αυτή την στιγμή, εργάζονται στο ξενώνα τρεις Κοινωνικοί Λειτουργοί, ένας Ψυχολόγος, ένας Νομικός, μία Νοσηλεύτρια, τέσσερις Διερμηνείς, τρεις Μάγειρες, μία Καθαρίστρια και έξι ακόμα άτομα που έχουν φροντιστικό ρόλο στην δομή. Οι παραπάνω υπάλληλοι είναι έμμισθοι και πληρώνονται επίσης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Μετανάστευσης. Επιπλέον, υπάρχουν εθελοντές εκπαιδευτικοί και κοινωνικοί λειτουργοί που βοηθούν τα παιδιά να μάθουν την γλώσσα και να διαβάσουν τα μαθήματα τους.

Η Praksis παλαιότερα είχε δεχτεί κριτική από τις γειτονιές που στεγάζονταν και υπήρχε μία ανησυχία ως προς το πόσο είναι εφικτό να εισαχθούν στα σχολεία αλλά με συζήτηση λύθηκαν τα όποια προβλήματα.

Τα παιδιά δεν δημιουργούν προβλήματα ούτε στο σχολείο, ούτε στο σπίτι τους πέρα από κάποιες ψυχολογικές διακυμάνσεις που οφείλονται στην εφηβεία και στα όσα έχουν περάσει μέχρι να εγκατασταθούν στην ομάδα. Είναι δεμένα μεταξύ τους και λειτουργούν σαν οικογένεια καθώς δείχνουν και κάποια ιδιαίτερη αγάπη στο προσωπικό που εργάζεται στο σπίτι τους. Μετά την ενηλικίωση τους μεταφέρονται σε κάποια άλλη δομή ενηλίκων μέχρι να βρουν κάποια δουλειά και να μπορέσουν να πάρουν τη ζωή τους στα χέρια τους.

Η Praksis οραματίζεται για το μέλλον τα παιδιά τους να μπορούν να εισαχθούν στα σχολεία σύμφωνα με το επίπεδο μόρφωσης που διαθέτουν και όχι βάση της ηλικίας τους διότι αποτελεί μεγάλο πρόβλημα για να παιδιά να μπαίνουν σε μία τάξη με συνομήλικους τους χωρίς να γνωρίζουν την γλώσσα και χωρίς να έχουν παρακολουθήσει τα μαθήματα των προηγούμενων τάξεων γι' αυτό το λόγο οι καθηγητές θα έπρεπε να είναι ποιο επιεικείς απέναντι τους και να παίζουν έναν ποιο βοηθητικό ρόλο. Καθοριστικό ρόλο στην μόρφωση και στην ένταξη τους στο νέο περιβάλλον παίζουν οι συμμαθητές που δημιουργούν σχέσεις φιλίας και εκτός σχολείου.

Τα παιδιά που στεγάζονται στο χώρο στέγασης ανηλίκων ακολουθούν συγκεκριμένο ολοήμερο πρόγραμμα γεμάτο με ενισχυτική διδασκαλία, εκμάθηση ξένων γλωσσών και αθλητικών δραστηριοτήτων καθώς έχουν και ελεύθερο χρόνο να βγουν έξω και να ασχοληθούν με ότι εκείνα επιλέξουν. Τα μικρότερα παιδιά βγαίνουν έξω με κάποιο ενήλικα συνοδό από το ίδρυμα. Οι έφηβοι δεν μένουν ποτέ μόνοι τους στο σπίτι και το βράδυ υπάρχει φύλαξη του χώρου από κάποιο φροντιστή και σε περίπτωση που χρειαστούν οτιδήποτε μπορούν να απευθυνθούν σε αυτόν.

(Κος Παξινός Θεόδωρος, Ψυχολόγος, 04/04/2018)

Κίνηση Υπεράσπισης Προσφύγων και Μεταναστών

Η ομάδα αυτή ιδρύθηκε πριν 10 χρόνια και σκοπό έχει την βοήθεια των μεταναστών με κάθε εφικτό τρόπο. Εξυπηρετεί καθημερινά 400 άτομα που βρίσκονται στις εγκαταστάσεις της ΑΒΕΞ, του Λαδόπουλου και στο παλιό τελωνείο. Πρόκειται για μία ανεξάρτητη εθελοντική ομάδα, η οποία δεν είναι Μη Κυβερνητική Οργάνωση, που αποτελείται από 20 άμισθους εθελοντές και όλα τα προϊόντα και τα λειτουργικά έξοδα καλύπτονται από τους ίδιους και από δωρεές. Βοηθάνε μετανάστες είτε έχουν πράσινη κάρτα, είτε όχι. Συνεργάζεται με δύο επίσης εθελοντικές ομάδες την Docmobile και την Foodkind. Η Docmobile είναι μία ομάδα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, η οποία, βοηθάει 40 άτομα ημερησίως. Η Foodkind είναι μία ομάδα, η οποία, παρέχει φαγητό στους μετανάστες.

Οι δραστηριότητες, που διαδραματίζονται στην Κίνηση Υπεράσπισης Προσφύγων και Μεταναστών είναι το σχολείο «Εν Κινήσει», στο οποίο εθελοντές δάσκαλοι διδάσκουν τόσο την Ελληνική γλώσσα όσο και την Αγγλική με σκοπό να είναι ευκολότερη η επικοινωνία τους. Επιπλέον, διοργανώνονται δημιουργικές ψυχαγωγικές οργανώσεις όπως κινηματογράφος και μουσικές βραδιές. Το έργο τους προβάλλεται μέσα από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, την ιστοσελίδα τους και τα δελτία τύπου που βγαίνουν ανά διαστήματα.

Οι πρόσφυγες δεν έχουν δείξει σημάδια επιθετικότητας προς τους κατοίκους και προς την ομάδα της Κίνησης. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν κρούσματα αντιπαράθεσης στην συνύπαρξη μεταξύ τους, λόγω της διαφορετικής εθνικότητας και των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων. Τα χρήματα που διαθέτουν για να αγοράσουν κάποια είδη ανάγκης προέρχονται από κάποια επιδόματα και από χρήματα που τους στέλνουν οι οικογένειες τους. Οι μετανάστες είναι άντρες που φεύγουν από τα σπίτια τους με σκοπό να βρουν μία

δουλειά σε άλλη χώρα και να στέλνουν λεφτά στις οικογένειες τους. Συνήθως, τελικώς προορισμός είναι οι χώρες που έχουν ήδη κάποιο συγγενή.

Η ομάδα αυτή, έχει δεχτεί κριτική από τον κόσμο λόγω της ξενοφοβίας του κόσμου. Ένα επιπλέον πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι η γραφειοκρατία που απαιτείται για την έκδοση πράσινης κάρτας στους μετανάστες σε συνδυασμό με την έλλειψη πληροφόρησης και καθοδήγησης των προσφύγων ως προς το που μπορούν να απευθυνθούν προκειμένου να μάθουν τα δικαιώματά τους. Τα σχέδια της ομάδας για το μέλλον είναι η συνέχιση της λειτουργίας τους, η αύξηση του αριθμού των εθελοντών και η διευθέτηση στην διεκδίκηση των δικαιωμάτων των προσφύγων.

Τέλος, υπάρχει μία μειονότητα 35 ατόμων από το Κασμίρ που έχει έρθει στην Ελλάδα με σκοπό το πολιτικό άσυλο για να μείνουν μόνιμα στη Χώρα. Αυτοί οι άνθρωποι μένουν σε σπίτια και ψάχνουν για δουλειά προκειμένου να βγάλουν τα προς το ζην.

(Κος Παπαγεωργίου Νίκος, Υπεύθυνος Κίνησης Δικαιωμάτων Μεταναστών & Προσφύγων,
30/03/2018

Συμπεράσματα

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία κατόρθωσε να προσφέρει έργο και συνεχίζει να το κάνει σε όλους τους συνανθρώπους που ζουν κάτω από τα όρια της ανέχειας. Επειδή οι βασικές ανάγκες ενός ατόμου είναι πάρα πολλές δημιουργήθηκαν ομάδες προσφοράς που επικεντρώνονταν στην κάλυψη μίας ανάγκης κάθε φορά , προσφέροντας συμπληρωματικά όσα μπορούσαν και για τις υπόλοιπες. Γί' αυτόν τον λόγο δημιουργήθηκαν Ενώσεις γύρω από την σίτιση, την στέγαση, την Υγεία και την προστασία των δικαιωμάτων τους. Παρά το γεγονός ότι κάθε μία από αυτές ασχολείται με διαφορετικό μερίδιο προσφοράς, λειτουργούν όλες ενωμένες σαν μια ομάδα που στόχο έχει το γενικό καλό και την ουσιαστική βοήθεια.

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία δεν επαναπαύεται με προσωρινές λύσεις καθώς προσπαθεί να βοηθήσει το άτομο ουσιαστικά με στόχο να μην χρειάζεται κάποια στιγμή την βοήθεια της. Αυτή είναι μια μεγάλη διαδικασία, η οποία, απαιτεί χρόνο. Αρχικά, η Οικονομία του Τρίτου Τομέα προσπαθεί να καλύψει τις βασικές ανάγκες του ατόμου και στην συνέχεια τον ενσωματώνει στην ομάδα για διάφορους λόγους. Αρχικά, η χρησιμότητα του ατόμου μέσα σε ένα κοινωνικό σύνολο, βοηθάει τόσο τον ίδιο όσο και την ομάδα, καθώς, αισθάνεται μέλος και χρήσιμος στην προσφορά του έργου. Αυτό βοηθάει το άτομο να ανέβει ψυχολογικά και να καταλάβει ότι δεν είναι μόνος. Επίσης, με αυτόν τον τρόπο οι ομάδες προσφοράς μεγαλώνουν και γίνονται πιο αποτελεσματικές. Στην συνέχεια, σειρά έχει η εκπαίδευση του ατόμου εάν αυτό είναι εφικτό και αναγκαίο με σκοπό την επαγγελματική του αποκατάσταση που αυτό θα τον βοηθήσει να πάρει την ζωή του στα χέρια του.

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο

1. Πότε ιδρύθηκε η Δομή Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (π.χ. Τράπεζα Τροφίμων, Κοινωνικά Παντοπωλεία, Κοινωνικά Ιατρεία κ.α.)
2. Πόσα άτομα εξυπηρετείται ημερησίως;
3. Ποιος είναι ο σκοπός σας;
4. Υπάρχει ανταπόκριση;
5. Από πού προμηθεύεστε τα είδη που μοιράζεται (π.χ. φάρμακα, τρόφιμα, κ.α.)
6. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζετε;
7. Ποια είναι τα σχέδια σας για το μέλλον;
8. Πόσοι εργαζόμενοι-εθελοντές εργάζονται τώρα στη Δομή σας (π.χ. Κοινωνικά Ιατρεία, Στέγαση Αστέγων κ.α.);
9. Πως εξασφαλίζετε τα έσοδα για τους έμμισθους υπαλλήλους (εάν υπάρχουν);
10. Από τι πόρους εξασφαλίζετε τα λειτουργικά σας έξοδα (π.χ. ΔΕΗ, συντήρηση εγκαταστάσεων, ΟΤΕ, κ.α.)
11. Ποιες ακριβώς είναι οι δραστηριότητες σας;
12. Πως προβάλλεται το έργο σας;
13. Ποιες είναι οι κινήσεις που έχετε κάνει για να βοηθήσετε τους μετανάστες (εάν υπάρχουν);
14. Έχετε δεχτεί κριτική επειδή βοηθάτε τους μετανάστες;

Χρήσιμα Τηλέφωνα

Κοινωνικό Παντοπωλείο-Πάτρα	2610 311-561
Κοινωνικό Παντοπωλείο-Πύργος	2621 021-959
Κοινωνικό Παντοπωλείο-Μεσολόγγι	2631 363-400
Κοινωνικό Παντοπωλείο-Ναύπακτος	2634 021-300
Κοινωνικό Παντοπωλείο-Αγρίνιο	2641 363-405
Κοινωνικό Ιατρείο-Πάτρα	
Κοινωνικό Ιατρείο-Πύργος	2621 360-833
Κοινωνικό Ιατρείο-Μεσολόγγι	2631 022-566
Κοινωνικό Ιατρείο-Ναύπακτος	2634 400-064
Κοινωνικό Ιατρείο-Αγρίνιο	2641 033-582
Γιατροί του Κόσμου-Πάτρα	2610 310-366
Κοινωνικό Φαρμακείο-Πάτρα	
Κοινωνικό Φαρμακείο-Πύργος	2621 360-833
Κοινωνικό Φαρμακείο-Αγρίνιο	2641 033-582
Συσσίτιο-Πάτρα	
Συσσίτιο- Ιερά Μητρόπολη Πατρών	2610 320-602
Συσσίτιο-Αγρίνιο	2641 022-824, 6972814889
Στέγαση Αστέγων-Πάτρα	2610 271-961
Παλιό Αρσάκειο Πατρών	2610 390-972, 6984617546, 2610 390-968
Praksis	2610 321-933

Βιβλιογραφία

Καπογιάννης Δ. και Νικολόπουλος Τ. (2014). *Εισαγωγή στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία. Το μετέωρο βήμα μιας δυνατότητας*. Αθήνα: Εκδόσεις Οι εκδόσεις των συναδέλφων.

<http://tvxs.gr/news/egrapsan-eipan/koinoniki-kai-allileggya-oikonomia-toy-giorgoy-kolempa>

<http://www.efsyn.gr/arthro/i-allileggya-oikonomia-diaferai-apo-tis-mko-os-pros-tis-axies-emeis-eimaste-antikapitalistes>

<http://diastixo.gr/kritikes/meletesdokimia/977-oikonomia>

<http://socialactivism.gr/index.php/orismos/982-orismos-koinonikis-oikonomias>

http://anatolikisympraxi.gr/wp-content/uploads/2013/11/ARSIS_seminar.pdf

http://moke.teicm.gr/docs/odhgos_koin_epix.pdf

<https://www.youtube.com/watch?v=fhN7cP3VW-c>

http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/Basikes_Ennoies.pdf

http://okeanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2525/log2014_00011.pdf?sequence=1

https://dasta.auth.gr/uploaded_files/635514746349251356.pdf

http://okeanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2525/log2014_00011.pdf?sequence=1

https://www.synaroe.gr/social_economy/

http://www.citybranding.gr/2014/12/blog-post_19.html

<https://www.noesi.gr/book/welfare/koinonika-pantopoleia>

http://www.enallaktikos.gr/kg15el_koinwniko-pantopwleio-dimoy-patrewn_a2198.html

<https://patratora.gr/archives/89066>

<https://www.facebook.com/KoinonikoPantopoleioDimouPyrgou/>

<https://proini.news/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%85%CF%80%CE%B7%CF%81%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CE%B4%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%85-%CF%80%CF%8D%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81/>

http://www.enallaktikos.gr/kg15el_koinwnika-iatreia_t51.html

<http://www.ispatras.gr/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B9%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%BF/>

<https://www.ilialive.gr/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1/item/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B9%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%80%CF%8D%CF%81%CE%B3%>

<http://www.agrinionews.gr/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B9%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CE%B5%CF%83%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B3%CE%B9/>

<http://www.pharmamanage.gr/%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CF%80%CE%AC%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1/229-%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BF#inline-auto151>

https://www.facebook.com/pg/%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%A6%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%A0%CE%AC%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%82-363894947023818/about/?ref=page_internal

<http://begoulaki.gr/index.php/koinoniko-farmakeio>

<http://fsax.gr/index.php/social-pharmacy>

<https://www.ilialive.gr/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1/item/%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B9%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%86%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%80%CF%8D%CF%81%CE%B3%>

http://www.enallaktikos.gr/kg15el_koinwniko-iatreio-farmakeio-dimoy-agriniou_a1396.html

<http://mdmgreece.gr/our-mission/>

<http://www.traptrof.gr/>

http://www.patrasos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=55:2014-01-30-16-37-57&catid=34:1&Itemid=55

http://www.patrasos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=55:2014-01-30-16-37-57&catid=34:1&Itemid=55

<http://tempo24.news/eidisi/101171/artos-agapis-gia-toys-aporoy-sympolites-mas-egkainia-gia-ti-nea-domi-koinonikoy>

<http://ikivotos.gr/post/3917/koinwniko-syssitio-egkainiasthke-sthn-mhtropolh-patrwn>

<https://www.gnomip.gr/index.php/component/k2/item/53611-patra-o-artos-agapis-egine-kathimerini-oikogeneiaki-thalpori-gia-ekatontades-sympolites-mas>

<http://www.agriniolike.gr/2017/12/263200.html>

<https://www.patrasevents.gr/article/321057-patra-parousiastike-to-programma-stegasi-ke-epanentaksi-astegon>

<http://tempo24.news/eidisi/159388/patra-anoikto-to-yponotirio-gia-toys-astegoys-sto-arsakeio-kai-tin-prototronia>

<http://www.thebest.gr/news/index/viewStory/472618>

<http://www.cna.gr/stories/ti-ine-akrivos-mko-mi-kyvernitikes-organosis/>

<https://www.praksis.gr/el/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CE%B9%CE%BC%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5>

<http://www.kinisipatras.gr/>

<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/NURS239/%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%9A%CE%91%CE%94%CE%94%CE%91/2%CE%BF%20%CE%9A%CE%95%CE%A6%CE%91%CE%9B%CE%91%CE%99%CE%9F%20%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%9F%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%CE>